

Katriina Talvitie

**PÄIVÄHOIDON USKONTOKASVATUS
VÄHÄSSÄKYRÖSSÄ**

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Maaliskuu 2010

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Maaliskuu 2010	Tekijä/tekijät Katriina Talvitie
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi Päivähoidon uskontokasvatus Vähässäkyrössä		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 48 + 11	
Työelämäohjaaja		
<p>Opinnäytetyössäni tutkin päivähoidon uskontokasvatus Vähässäkyrössä. Tavoitteenani oli selvittää kuinka paljon lapset saavat uskontokasvatusta ollessaan päivähoidossa. Onko sitä riittävästi, sekä tulisiko sitä kehittää. Samalla halusin myös ottaa selvää toimivatko hoitajat kirkkovuoden kalenterin mukaan, miten vanhempien toiveet otetaan huomioon uskontokasvatuksen suhteen ja millä tavoin seurakunta tukee lasten päivähoidon uskontokasvatusta.</p> <p>Toteutin tutkimuksen Vähässäkyrössä tammikuussa 2010. Tutkimusaineiston keräsin kyselylomakkeilla, joissa oli sekä avoimia kysymyksiä että valmiilla vastausvaihtoehdoilla olevia kysymyksiä. Tutkimukseen osallistui 34 päivähoidon työntekijää. Kyselyillä halusin saada laajan kuvan hoitajien antamasta uskontokasvatuksesta.</p> <p>Tuloksien mukaan uskontokasvatusta toteutetaan lapsille vähintään kerran kuukaudessa. Suurin osa hoitajista antaa lapsille uskontokasvatusta päivittäin, ruokarukouksien muodossa. Tällä hetkellä uskontokasvatusta annetaan riittävästi, sillä uskontokasvatuksen pääasiallinen vastuu on vanhemmilla. Uskontokasvatuksen antamisessa ilmeni kehitettävää.</p>		
Asiasana Uskontokasvatus		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date March 2010	Author Katriina Talvitie
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis The religious upbringing of day care in Vähäkyrö		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 48 + 11	
Supervisor		
<p>The subject of this work was the religious upbringing of day care in Vähäkyrö. The target was to find out how much religious upbringing children get when they are in day care and whether it is sufficient. In addition, the aim was to find out if it can be developed. Moreover, the purpose was to find out do whether the day care personnel follow the calendar of church year, whether they listen to the wishes of the parents regarding the religious upbringing and how the parish supports the personnel with religious upbringing in day care.</p> <p>The study was carried out in Vähäkyrö in January 2010. The data was collected with an inquiry, which included both open questions and multiple choice questions. Thirty-four day care employees took part in the research. The purpose was, through the questions, to get a wide picture of religious upbringing given by the nurses of day care.</p> <p>According to the results, children are given religious upbringing is given at least once a month. Most of the nurses in day care raise the children religiously daily by reading a mealtime prayer when sitting at the table. At the moment the amount of religious upbringing is adequate, because the parents have the main responsibility. There is though things that need developing in religious upbringing.</p>		
Key words Religious upbringing		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 USKONTOKASVATUKSEN LÄHTÖKOHDAT PÄIVÄHOIDOSSA	3
2.1 Uskonnonvapauslaki	3
2.2 Yleisen uskontokasvatuksen keskeisimmät periaatteet	4
2.3 Monikulttuurisuus	6
3 USKONTOKASVATUS PÄIVÄHOIDOSSA	8
3.1 Päivähoidon kasvatuskomitean mietintö	8
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelma	9
3.3 Uskontokasvatuksen tehtävä ja tavoite	11
3.4 Uskontokasvatuksen toteutusperiaatteita	12
4 VARHAISKASVATTAJAT USKONTOKASVATTAJINA	14
4.1 Päivähoidon ammattilaisen koulutus	14
4.2 Kasvatustyyli	15
4.3 Nykytilanne.....	16
4.4 Uskontokasvatuksen merkityksestä.....	17
4.5 Päivähoidon yhteistoiminta seurakunnan kanssa	18
5 PÄIVÄHOIDON JA KODIN YHTEISTYÖ	20
5.1 Kodin uskontokasvatus.....	20
5.2 Perheen tukeminen kasvatustyössä.....	20
6 TUTKIMUKSEN KULKU JA TUTKIMUSMENETELMÄT	22
6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma.....	22
6.2 Tutkimusmenetelmä	24
6.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	26
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
7.1 Vastaajien taustatietoja	28
7.2 Päiväkodin uskontokasvatuksen tulokset.....	29
7.2.1 Uskontokasvatuksen toteuttaminen.....	29

7.2.2 Uskontokasvatuksen määrä.....	30
7.2.3 Kirkkovuosi toiminnassa ja kodin uskontokasvatus	31
7.2.4 Seurakunnan tuki ja vanhempien toiveet.....	32
7.3 Ryhmäperhepäiväkodin uskontokasvatuksen tulokset	33
7.3.1 Uskontokasvatuksen toteuttaminen.....	33
7.3.2 Uskontokasvatuksen määrä.....	35
7.3.3 Kirkkovuosi toiminnassa ja kodin uskontokasvatus	36
7.3.4 Seurakunnan tuki ja vanhempien toiveet.....	37
7.4 Perhepäivähoitajien uskontokasvatuksen tulokset.....	37
7.4.1 Uskontokasvatuksen toteuttaminen.....	38
7.4.2 Uskontokasvatuksen määrä.....	39
7.4.3 Kirkkovuosi toiminnassa ja kodin uskontokasvatus	40
7.4.4 Seurakunnan tuki ja vanhempien toiveet.....	41
7.5 Tulosten vertailua	41
7.6 Johtopäätökset	42
8 POHDINTA.....	45
LÄHTEET.....	47

LIITTEET

1 JOHDANTO

Pieni lapsi elää maailmassa, jossa päivähoitopaikalla on iso merkitys hänen elämässään. Siellä opitut tavat, normit ja leikit tulevat esille myös oman kodin arjessa. Hoidossa opittu ruokarukous voi esiintyä kotona myös samanlaisena tai päiväunille mentäessä sisävaatteiden riisuminen. Ulkokävelyllä mentäessä kirkon ohitse lapset saattavat alkaa kysellä, mikä rakennus tuo on? Tai kuolleen linnun nähdessään alkavat pohtimaan elämän päättymiseen liittyviä asioita. (Ahteenmäki-Peltonen 1993, 9.) Näihin asioihin reagoiminen tai reagoimattomuus on osa päivähoiton uskontokasvatusta. Lapsi oppii paljon asioita ollessaan päivähoidossa ja hoidon tarkoituksena onkin tukea lapsen kasvua ja luoda sille hyvä ympäristö, jossa lapsella on turvallista elää.

Päivähoitopaikat saattavat koostaan riippumatta olla erilaisia. On perhepäivähoitajia, joilla on lapsia vain 4-5, ryhmäperhepäiväkoteja, jossa lapsia voi olla 15 tai päiväkotaja, joissa lapsiluku saattaa olla jopa 40. Jokaisella lapsella on kuitenkin oikeus saada hoitoa perheen uskomuksien mukaisesti. Ketään ei voi pakottaa yhteisiin lauluihin tai rukoushetkiin, jos lapsen oma uskonto sen kieltää. Päivähoidossa on kuitenkin paikka lapsen uskontokasvatukselle, joka luo pohjaa tulevaisuudelle.

Itse olen opiskelun ohella kesäisin työskennellyt eri ryhmäperhepäiväkodeissa ja tämä aihe alkoi sitä myöden kiinnostaa minua. Olen huomannut tiettyjä tapoja, jotka toistuvat lähes päivittäin. Lasten kanssa yhdessä pidetyt aamupiirituokioidet ja ulkona yhdessä leikityt leikit. Aamupiirillä pidetyt tuokioidet olivat aika vapaamuotoisia. Huomasin uskontokasvatukseen liittyvien asioiden aihepiirien olevan aika suppea. Kesä on kuitenkin hieman erilaista aikaa, sekä lapselle että hoitajalle. Siksi en pystykään sanomaan millaista lapsen ympärivuotinen uskontokasvatus on, joten haluan ottaa siitä selvää.

Tutkimuksessani haluan selvittää kuinka paljon lapset saavat uskontokasvatusta ollessaan päivähoitossa. Minkälaista uskontokasvatus on ja kuinka sitä voitaisiin kehittää. Kyselylomakkeet lähetän päivähoidon ammattilaisille päiväkoteihin, ryhmäperhepäiväkoteihin sekä kotona työskenteleville hoitajille. Tutkimuksessani haluan painottaa uskontokasvatuksen määrää ja merkitystä.

Olen kiinnostunut lasten saamasta uskontokasvatuksen määrästä, koska nykypäivän uskontokasvatuksen asema on heikentymässä. Lehdissä kirjoitetaan kuinka lasten ruokarukoukset tulisi jättää pois ja uskonnollisia hetkiä lasten kanssa ei tulisi enää järjestää, jopa kulttuuriimme kuluva suvivirttä ei saisi koulun päätösjuhlissa laulaa. Miksi Evankelis-luterilaisen kirkon tulee väistää, nyt kun monikulttuurisuus kasvaa Suomessa? Mielestäni lapsen kasvun ja kehityksen kannalta olisi tärkeää, että lapsi saisi jo nuoresta iästä asti uskontokasvatusta. Koen lasten uskontokasvatuksen sen verran tärkeäksi asiaksi, että haluan ottaa selvää miten paljon se on heikentymässä.

2 USKONTOKASVATUKSEN LÄHTÖKOHDAT PÄIVÄHOIDOSSA

Uskonto merkitsee ihmisen ja pyhän kohtaamista, ihmisen kokemusta jostain itseään paljon suuremmasta, toisesta ulottuvuudesta. Se ei kuitenkaan rajoitu vaan tuonpuoleiseen, vaan se kietoutuu ja ulottuu arkielämään monin tavoin. Uskontoa on kuvattu uskontotieteessä mysteeriksi, salaisuudeksi. Se tuntuu osin pelottavalta, sillä kosketaahan se elämän perimmäisiä kysymyksiä, kuten syyllisyyttä tai kuolemaa, joiden käsittelyä ihmiset paremmin väistävät. Kuitenkin ajatukset myös suuntatuvat näihin kysymyksiin, kun etsitään mielekkyyttä ja tarkoitusta elämään. Uskonto merkitsee osittain totuudellisia faktatietoja, esimerkiksi kirkkohistoria kertoo todellisuudesta, jota uskonnolliset yhteisöt ja yksittäiset ihmiset ovat luoneet ja eläneet. Uskonnon olemus ei siis ole vain ulkoisten puitteiden kuvaamista, vaan olennaista on sisältö; ihmisten elämykset ja kokemukset. (Ahteenmäki-Pelkonen 1993, 24.)

2.1 Uskonnonvapauslaki

Uusi uskonnonvapauslaki astui voimaan 1.8.2003 (Halme 2008, 173). Nykyisin uskonnonvapaus ymmärretään sekä uskonnollisen yhteisön että yksilön oikeudeksi. Yksilön osalta se merkitsee jokaisen synnynnäistä oikeutta harjoittaa uskontoa yksityisesti ja julkisesti omantuntonsa, valintansa ja ymmärryksensä mukaisesti. Kaikki saavat vapaasti tunnustaa uskoaan, toteuttaa sitä käytännön toimissaan ja puhua sen puolesta. Jokaisella meistä on myös oikeus harjoittaa omaa uskontoaan yhdessä toisten kanssa. Yksilön uskonnonvapautteen kuuluu oikeus ilmaista uskonnoton tai uskonnonvastainen vakaumus sekä mahdollisuus vaihtaa uskontoa. Usein tätä uskonnonvapauden ulottuvuutta kutsutaan positiiviseksi uskonnonvapaudeksi. (Seppo 2003, 18.)

Oikeus uskontokasvatukseen sisältyy myös positiiviseen uskonnonvapauteen. Useissa kansainvälisissä sopimuksissa korostetaan, että vanhemmilla on vapaus varmistaa lapsilleen omien vakaumustensa mukainen moraalinen ja uskonnollinen kasvatus. Kuitenkaan uskonnonvapaus ei rajoitu ainoastaan positiiviseen ulottuvuuteen harjoittaa monimuotoisesti uskontoa, vaan siihen kuuluu yhtä lailla myös negatiivinen oikeus olla harjoittamatta uskontoa. Kansalaisilla on vapaus pysyä kaikkien uskonnollisten yhdyskuntien ulkopuolella ja elää ilman uskontoa. Niin vakaumuksen ilmaiseminen kuin uskonnonharjoittaminenkin on voitava tehdä kenenkään kiusaamatta, estämättä tai syrjimättä. (Seppo 2003, 18.)

Oikeus saada oman uskontonsa opetusta pohjautuu kansainvälisten julistusten ja sopimusten määritelmiin uskonnonvapauden ja uskontokasvatuksen välisestä suhteesta. Edellä mainittujen mukaan jokaisella on muun muassa oikeus opettaa ja oppia omaa uskontoaan tai siihen rinnastettavaa elämänkatsomustaan. Toiseksi vanhemmilla on oikeus päättää lapsen kehitystasoa vastaavalla tavalla hänen uskontokasvatuksestaan. Kolmanneksi kaikille pitäisi järjestää yhtäläiset yhteiskunnalliset edellytykset oman uskontonsa tai elämänkatsomuksensa oppimiseen ja opiskeluun. (Seppo 2003, 179.)

2.2 Yleisen uskontokasvatuksen keskeisimmät periaatteet

Suomessa päivähoidon uskontokasvatus on hyvin kiinteästi ja perinteisesti kuulunut lastentarhoihin. Vuonna 1983 se sai lakisääteisen aseman kun päivähoitolakiin lisättiin pykälä, jonka mukaan päivähoidon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen tukea lasten uskonnollista kasvatusta. Lisäksi laki edellytti holhoojan tai lapsen vanhempien vakaumuksen kunnioittamista. (Monikasvoinen kirkko 2008, 371.)

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.

Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvu ympäristö.

Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta.

Edistäessään lapsen kehitystä päivähoiton tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen. (Päivähoitolaki 1983/304).

Yleisessä uskontokasvatuksessa käsitellään sitä, mitä eri uskonnot kertovat Jumalasta ja elämästä ja millaisia vastauksia eri uskonnot antavat elämän peruskysymyksiin. Uskontokasvatuksessa sekä muiden uskontojen että oman uskonnon näkemykset saatetaan vuoropuheluun oppijan oman elämän ja ajatustensa kanssa, jotta opetus tukee oppijan oman maailmankatsomuksen rakentamista. (Halme 2008, 20.)

Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus hakee paikkaa nykyisessä osin näköalattomasakin tilanteessa. Ei oikein tiedetä minne pitäisi mennä tai ketä tulisi kuunnella ja usein käykin niin, ettei uskaltauduta etenemään asiassa mihinkään suuntaan. Tämän vuoksi tarvitaan arvopohdintaa sekä varhaiskasvatuksen historian avaamia näköaloja. Näissä pohdinnoissa on syytä muistaa, että suomalaisen varhaiskasvatuksen uskontokasvatus pohjautuu uskontoon ja kristilliseen etiikkaan sekä teologisiin tieteesiin. (Salminen 2001, 2.)

Varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen tutkiminen ohjaa luonnollisesti tarkastelemaan yhteiskunnan muuttumista ja kasvatuksen toteuttamista ja kasvatuksen ihanteiden vastaavien instituutioiden muuttumista. Syvemmän historiattoman arvopun-

tarin puuttuessa voi käydä niin, että näköalattomassa tilanteessa lasten oman kulttuuripiriin ja yksilön kehityksen yhden osa-alueen perusteet jäävät kasvatuksen toteuttamisessa ja suunnittelussa huomioon ottamatta. Historiallisen tarkastelun avulla kasvattajalle kehittyy taito ymmärtää muutoksen dynamiikkaa, kulttuurin ja kasvatuksen suhdetta, kasvatuksen instituutioissa tapahtuvaa vuorovaikutusta ja siltä pohjalta myös monia kasvatukseen tällä hetkellä liittyviä pulmakysymyksiä. Tarkoitteen näin ollen sitä, että varhaiskasvatukseen liittyvän uskontokasvatuksen perinteen tunteminen on arvokasta ja tärkeää. (Salminen 2001, 3-4.)

2.3 Monikulttuurisuus

Elämäalueista uskonto on tärkeä, sillä se voi synnyttää moninaisia tunne-elämään liittyviä, tiedostamattomiakin ristiriitoja. Pääkaupunkiseudun uskontokasvatuksen kysymykset ovat aidosti erilaisia monikulttuurisissa lapsiryhmissä kuin ruuhka-Suomen ulkopuolella olevissa monokulttuurisissa lapsiryhmissä, jossa monikulttuurisuuden kysymykset välittyvät lasten elämänpiiriin lähinnä tiedotusvälineiden kautta. (Kallioniemi 2005, 30.)

Entistä voimakkaammin varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen tulisi antaa lapsille valmiuksia omaan identiteettityöhön, oman kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin rakentamiseen. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen toimintakulttuuria ja ilmapiiriä tulisi tietoisesti rakentaa moniuskontoisuudella ja erilaisuuden hyväksymiselle. Päiväkodin tulisi luoda luontevia harjoittelumahdollisuuksia ja yhteistyömuotoja eri kulttuureista tulevien ja eri uskontoa edustavien välille. Mahdollisimman monipuolisesti olisi syytä uskontokasvatuksessa tutustua vieraiden kulttuurien ja uskontojen edustajien traditioihin ja tapoihin. (Kallioniemi 2005, 30–31.)

Helsingin Vuosaaren uudet 1990- ja 2000-luvulla rakennetut alueet kuuluvat Suomen monikulttuurisimpiin asuinympäristöihin. Sillä seudulla asuu runsaasti maahanmuuttajia, joista osa on tullut Suomeen pakolaisina mutta vielä useammat avioliiton, työn ja muiden syiden takia. Rasismia tai muita vakavia kulttuurisia ristiriitoja Vuosaaren lasten keskuudessa ei ole havaittu, vaikka lasten taustat ovat kirjavat. Lapset näyttävät hyväksyvän luonnollisena sen, että kavereilla on erilaisia tapoja ja käyttäytymismalleja. Sivusta katsottuna monikulttuurinen yhteisö näyttää kuitenkin lasten kesken toimivan sopuisasti. (Sihvola 2007, 53.)

Kuitenkin jonkin verran jännitteitäkin on. Kun Vuosaaren päiväkodissa valmistuttiin joulun, oltiin hyvin tietoisia siitä, että muslimilapset eivät voi osallistua kristilliseen jouluperinteeseen. Tästä syystä ohjelma oli painottunut askarteluun, tonttuleikkeihin ja maallisiin joululauluihin. Jo joulukuun alussa monet muslimilapset jäivät silti pois päiväkodista, koska vanhemmat eivät hyväksyneet lainkaan joulunviettoa. Selitys, jonka mukaan suurin osa suomalaisesta jouluperinteestä ei ole lainkaan sidoksissa uskontoon, ei vakuuttanut heitä. (Sihvola 2007, 53.)

3 USKONTOKASVATUS PÄIVÄHOIDOSSA

Kasvattaja on tärkeässä roolissa. Joka päivä lapsi ottaa mallia, oppii jotain uutta ja kuuntelee. Lapsi kyselee paljon ja hän odottaa aina vastauksia kysymyksiinsä, kasvattajan tulee antaa niitä. Uskontokasvatus on yksi osa-alue lapsen päivähoidossa, turvallisen kasvuympäristön ja myönteisen ilmaston luomisen kanssa lapsen kehitykselle. Päivähoidon uskontokasvatus edistää ja eheyttää lapsen kasvua, joskus siitä voi tulla vangitsevaa ja kahlitsevaa. Uskontokasvatuksessa tulee kuitenkin ottaa huomioon jokaisen lapsen kohdalla kulttuuri, yhteiskunta ja ihmiskäsitys. Uskontokasvatuksesta esiintyy hyvin paljon eri mielipiteitä, joten joskus on hankalaa luoda keskustelua. Usein uskontokasvatuksen sijasta puhutaan omasta uskonnollisesta menneisyydestä. (Ahteenmäki-Pelkonen 1993, 11–13.)

3.1 Päivähoidon kasvatuskomitean mietintö

Parlamentaarinen Päivähoidon kasvatuskomitea asetettiin vuonna 1979 pohtimaan päivähoidon tavoitteita. Syntyi mietintö, komitean työskentelyn tuloksena, joka oli pitkään varhaiskasvatuksen tavoitteiston yleisohjeena. Yhtenä suomalaisen varhaiskasvatusajattelun keskeisenä ilmentymänä voidaan pitää tätä mietintöä. Tavoitepykälä lisättiin mietinnön pohjalta päivähoitolakiin. Näin ollen uskontokasvatus sai päivähoidossa selkeän, lakisääteisen aseman, mutta senkin jälkeen se on etsinyt vielä paikkaansa. (Kallioniemi 2008, 11–12.)

Eri kasvatusalueiden tavoitteet määriteltiin päivähoidon kasvatuskomitean mietinnössä lakia yksityiskohtaisemmin. Mietinnön mukaan kasvatustavoitteiden taustalla ovat yhteiskunta, kulttuuri ja ihmiskäsitys. Kasvatus on aina sidoksissa siihen kulttuuriin ja yhteiskuntaan, jossa kasvatus annetaan. Lisänä siihen vaikuttaa vallalla

oleva ihmiskäsitys. Kasvatuskomitean mietinnössä esitetyt tavoitteet ohjasivat pitkään päivähoitossa annettua kasvatusta ja päivähoitoa. Kasvatustavoitteet esiteltiin kolmena erillisenä osatavoitteena: ensimmäisenä kasvatusta- ja hoitoympäristölle asetettavana tavoitteena, toisena kasvatukselle ja hoidolle asetettavana tavoitteena ja kolmantena lapsen kasvamiselle ja toiminnalle asetettavana tavoitteena. (Kallioniemi 2008, 12.)

Uskontokasvatuksen tavoitteet olivat seuraavat päivähoiton kasvatuskomitean mietinnössä. Lapsi pääsee osalliseksi juhlapyhien perinteestä ja hän saa tietoa kristinuskon kulttuuriperinnöstä ja keskeisestä sisällöstä, lasta ohjataan suhtautumaan kunnioittavasti uskonnolliseen vakaumukseen ja erilaisiin katsomustapoihin sekä lapsi saa vastauksia uskonnollisiin kysymyksiinsä ja saa mahdollisuuden hiljentyä. Tällä tavoin kasvatuskomitea tarkasteli päivähoiton uskontokasvatusta osittain sosiaalisesta ympäristöstä, osittain lapsesta ja hänen tarpeistaan käsin. Kasvatustavoitekomitean tavoitteenasettelussa nousi esille kristillisen perinteen ja siihen liittyvän tapakulttuurin merkitys. (Kallioniemi 2008, 12.)

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Vuonna 2003 Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus julkaisi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jossa muun muassa määritellään varhaiskasvatuksen arvopohja. Tämä rakentuu kahden pääoikeuden, Suomen perusoikeuslainsäädännön ja lapsen oikeuksien, varaan. Lapsen oikeudet luo neljä yleisperiaatetta varhaiskasvatukselle; Ensimmäisenä tasa-arvoisen kohtelun ja syrjintäkiellon vaatimuksen, toisena lapsen edun, kolmantena lapsen oikeuden täysipainoiseen kehittymiseen ja elämään sekä neljäntenä lapsen mielipiteen huomioon ottamisen. (Kallioniemi 2008, 15.)

Lapsen oikeuksia konkretisoivat varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet voidaan johtaa erilaisista oikeussäädöksistä. Näitä ovat taas lapsen oikeus turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen, turvallisiin ihmissuhteisiin, terveelliseen ja turvattuun ympäristöön, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti, oikeus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti, saada tarvitsemansa erityistukea sekä oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen, uskontoon tai katsomukseen. Oppimisen sisällölliset orientaatiot esitellään varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio on kuudentena. (Kallioniemi 2008,15.)

Uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat sekä ilmiöt muodostavat uskonnollis-katsomuksellisen orientaation ytimen. Tässä orientaatiossa tutustutaan lapsen oman katsomuksen tai uskonnon perinteeseen sekä perehdytään sen käytäntöihin ja tapoihin. Lapselle tarjotaan orientaation yhteydessä mahdollisuus hiljaisuuteen ja ihmetteilyyn sekä kyselemiseen ja pohdintaan. Tutustuminen lapsen lähipiirissä vaikuttavien erilaisten uskontojen ja katsomusten tapoihin liittyy myös orientaatioon. (Kallioniemi 2008, 16–17.)

Uskonto koskettaa syvällisesti ihmisen minuutta, siksi uskontokasvatuksella on tärkeä rooli identiteetin muodostumisessa. Uskontokasvatus auttaa lasta näkemään, miten ihmiset uskonnon pohjalta ilmaisevat itseään yksilöinä ja uskonnollisen ryhmän jäseninä. Tämän johdosta uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio antaa lapselle valmiuksia tulkita ja ymmärtää itseään, perheessään ja ympäristössään ilmenevää uskonnollista ja katsomuksellista todellisuutta. Toiseksi lapsen herkkyyttä ja kykyä ymmärtää sanatonta ja symbolista sekä tämän vahvistamista ja kunnioittamista korostetaan uskonnollis-katsomuksellisessa orientaatiossa. Näin spiritualiteettikasvatuksen keskeinen näkökulma on varhaiskasvatuksen uskonnollis-katsomuksellisen orientaation lähtökohdissa esillä. (Kallioniemi 2008, 16–17.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen toiminnassa. Lapsen suunnitelmaan kirjataan lapsen kokemukset, tämän hetken tarpeet ja tulevaisuuden näkymät sekä lapsen vahvuudet, mielenkiinnon kohteet, yksilölliset tuen ja ohjauksen tarpeet. Vanhempien kanssa sovitaan myös yhteydenpidon ja yhteistyön toimintatavat sekä suunnitelman seurannasta ja arvioinnista. (Heinämäki 2006, 54.) Vähässäkyrössä on oma lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on ilmestynyt vuoden 2010 alussa. Jokainen vanhempi täyttää kyseisen lomakkeen (LIITE1), jonka jälkeen sovitaan vanhempien kanssa sopiva aika yhteiselle keskustelulle lapsen kasvatuksesta.

3.3 Uskontokasvatuksen tehtävä ja tavoite

Päivähoidon uskontokasvatus on ollut luonteeltaan ekumeenista ja yleiskristillistä. Uskontokasvatuksen tehtävänä ei ole ollut uskonnolliseen vakaumukseen ohjaaminen, vaan tämä on kuulunut vanhemmille, joilla on lapsen ensisijainen kasvatusoikeus. Tämän sijaan uskontokasvatuksella on ollut kokemuksen ja tiedon välittäminen uskonnosta. Kaikkien lasten tulisi voida osallistua päivähoidon uskontokasvatukseen vanhempien vakaumuksesta riippumatta. Ihanteeksi laadittiin, että ketään lasta ryhmästä ei tarvinnut poistaa uskontokasvatuksen ajaksi. (Kallioniemi 2008, 13.)

Kasvatuskomitean näkemyksen mukaan päivähoidon kasvatustavoitteiden avara muotoilu mahdollisti myös sen, että kaikki työntekijät saattoivat toteuttaa uskontokasvatusta riippumatta siitä, millainen heidän oma vakaumuksensa on. Tällä tavoin kasvattajille pyrittiin antamaan kasvatustyöhän riittävästi väljyyttä. Luonteeltaan kasvatus päivähoidossa on varsin kokonaisvaltaista ja eri kasvatusalueet toteutuvat niin sanotulla läpäisyperiaatteella. Uskontokasvatuksen osalta tämä tarkoittaa sitä,

että uskonnollinen aihe saattaa tulla esille päivähoidon arjessa spontaanisesti esimerkiksi lasten kysymysten kautta. (Kallioniemi 2008, 13.)

Yhtenä varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen keskeisenä tehtävänä voidaan katsoa olevan kulttuurien välisen empatiakyvyn ja kulttuurisen herkkyyden kehittäminen. Äärimmäisen tärkeää on kulttuurisen herkkyyden kehittäminen, sillä mitä varhaisemmassa elämänkaaren vaiheessa yksilöt avautuvat erilaisuuden ymmärtämiselle ja kohtaamiselle, sitä paremmat valmiudet he saavat eri kulttuurien ja katsomusten ymmärtämiseen sekä toimintaan ja työskentelyyn monikulttuurisessa maailmassa. Varhaiskasvatuksessa erilaisten uskontojen ja katsomusten tulee saada olla avoimesti esillä. Lasten on pienestä pitäen opittava kunnioittamaan ja sietämään erilaisia vakaumuksia ja katsomuksia. (Kallioniemi 2005, 31.)

Uskonnollisen kasvatuksen tavoitteena on opastaa lapsia avoimeen elämänasenteeseen, joka pyrkii rakentamaan siltoja, ei muureja, ihmisten välille. Uskontokasvatuksen keskeinen rooli nousee esille, kun yritetään luoda ymmärrystä eri tavoin uskovi- en välille. Tavoitteena ei ole samanmielisyys, vaan kyky ja ystävyys elää yhdessä. (Komulainen 2008, 33.)

3.4 Uskontokasvatuksen toteutusperiaatteita

Uskontokasvatuksen toteuttamiseen ei ole olemassa mitään erityisiä omia metodeja, käytetyimpiä ovat päiväkodin uskontokasvatuksen kokeilun mukaan keskustelu, kerronta, kuvakirjojen käyttö ja musiikki, yleensä laulu. Nämä perinteiset menetelmät kokoavat lapset yhteen kuuntelemaan ja katselemaan ja soveltuvat varsin hyvin uskontokasvatukseen silloin kun aihealue on lapsille vieras. Yleensä toiminnalliset, lasta aktivoivat menetelmät auttavat parhaiten omaksumaan käsiteltäviä asioita. Useinkaan lapsi ei ole liian pieni toteuttamaan omaa osuuttaan toimintatuokioista,

kunhan se vain tehdään hänen kykyjensä ja kiinnostuksensa mukaan. Lapsen tehtävänä ei ole vain soveltaa sitä, mitä aikuiset ovat ensin opettaneet, vaan hänen tulee itse saada osallistua yhteisen hetken luomiseen. (Ahteenmäki-Pelkonen 1993, 20.)

Uskontokasvatus on vuorovaikutusta mikä toteutuu aikuisten ja lasten välillä. Se on nimenomaan ihmisten kohtaamista. Se merkitsee yhdessä elämistä ja kasvamista. Uskonto ei ole oppisisältö, jonka kasvattaja esittää tai välittää lapsille, vaan sen sijaan uskontokasvatuksen luonteeseen kuuluu, että asioita ja tilanteita eletään yhdessä. Esimerkiksi jumalanpalveluksessa ei ole erikseen järjestäjiä, suorittajia ja tarkkailijoita, vaan kaikki ovat osallistujia. Pohdiskelevien kysymysten äärellä ei ole erikseen kysyjää ja vastaajaa, vaan molemmat kysyvät löytävät myös jotain elämän salaisuudesta. (Ahteenmäki-Pelkonen 1993, 22.)

4 VARHAISKASVATTAJAT USKONTOKASVATTAJINA

Varhaiskasvatuksen päivähoidon moniammatillisessa työyhteisöissä työskentelee nykyisin hyvin erilaisen koulutuksen saaneita työntekijöitä, esimerkiksi lähihoitajia, sosiaalikasvattajia ja lastentarhanopettajia. Heidän koulutuksen yhteydessä saamansa valmiudet uskontokasvatukseen toteuttamiseen ja suunnitteluun voivat olla erittäin vaihtelevat. (Kallioniemi 2008, 22.) Toteuttavatko kaikki päivähoidon ammattilaiset uskontokasvatusta? Kokevatko he sen mieleiseksi? Miltä näyttää tilanne tänä päivänä? Sekä mikä on seurakunnan antama panos yhteistyölle päivähoidon kanssa.

4.1 Päivähoidon ammattilaisen koulutus

Perinteisesti lastentarhanopettajien koulutukseen on kuulunut eettisen kasvatuksen ja uskontokasvatuksen opintoja. Lastentarhanopettajat ovat koulutuksessaan saaneet hyvät valmiudet erityisesti varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan. Lähihoitajien ja sosiaalikasvattajien saama koulutus taas vaihtelee melkoisesti riippuen ajankohdasta ja suorituspaikasta. Päivähoidossa voi työskennellä myös lapsi- ja perhetyön perustutkinnon suorittaneita lastenohjaajia, joiden erityisosaamisalueina voidaan pitää nimenomaan arvokasvatusta ja uskontokasvatusta. (Kallioniemi 2008, 22.)

Käsitykset uskontokasvatuksen merkityksestä ja tehtävistä voivat olla hyvinkin vaihtelevia varhaiskasvatushenkilöstön keskuudessa. Osa kasvattajista saattaa edelleenkin liittää uskontokasvatukseen erilaisia uskonnolliseen toimintaan liittyviä mielikuvia, jotka eivät ole enää vuosikymmeniin kuuluneet yhteiskunnan antaman uskontokasvatuksen tavoitteisiin. Toinen osa taas kasvattajista ymmärtää hyvin uskontokasvatuksen merkityksen osana lapsen kokonaisvaltaista kehittymistä ja kasvua. Asianmukainen uskontokasvatuksen hoitaminen varhaiskasvatuksessa on erittäin

tärkeää. Varhaiskasvatuksen aikana lapsille syntyy monenlaisia käsityksiä ja asenteita siellä esillä olevista orientaatioperustoista ja tiedonaloista. Jos uskontokasvatusta laiminlyödään, silloin lapsi ei kohtaa uskonnolliseen elämänpiiriin liittyviä kysymyksiä, eikä hän saa tukea elämänpohdinnalleen ja tärkeille elämän kysymyksilleen. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus voi onnistuessaan tukea lapsen luontaista kiinnostusta ja herkkyyttä olemassaolon suuria kysymyksiä kohtaan. (Kallioniemi 2008, 22–23.)

4.2 Kasvatustyyli

Kasvatushenkilöstön työkokemus ja koulutus antavat vankan pohjan päivähoidon kasvatustyölle. Jokainen kasvattaja on kuitenkin erilainen ja kasvatustapaan vaikuttavat monet eri tekijät, muun muassa työkokemus, omat lapsuudenkokemukset, millaisen kasvatuksen kasvattaja on itse lapsuudessaan saanut, kasvattajan persoonalliset ominaisuudet, kuten temperamentti, kasvattajan oma ihmiskuva, asenteet ja kasvatuskäsitykset sekä tietotaito. Eräs tärkeä asia kasvatuksessa on se, osaako kasvattaja vastata lapsen yksilöllisiin tarpeisiin sopivalla tavalla. (Tamm 2002, 119.)

Sallivassa kasvatustyyliässä kasvattaja osoittaa lämpöä lasta kohtaan, mutta ei näe tarpeelliseksi asettaa lapselle rajoja riittävän selkeästi. Auktoritatiivinen kasvatustyyli on lapsilähtöistä kasvatusta, jossa kasvattaja itse voi hyvin, lapsella ja kasvattajalla on hyvä suhde ja kasvattaja pitää lapsesta huolta. Kasvattaja luo turvaa ja asettaa rajoja. Laiminlyövässä kasvatustyyliässä lapselle ei aseteta rajoja. Kyseessä saattaa olla sitoutumattomuutta kasvattajan tehtäviin. Autoritaarinen kasvatustyyli heikentää lapsen itseluottamusta, sillä kasvattaja ei luota lapseen ja harjoittaa tiukkaa kontrollia. Autoritaarinen kasvatustyyli on aikuiskeskeinen. Lapselta vaaditaan liikaa ja asetetaan liian tiukat rajat. (Tamm 2002, 120–121.)

4.3 Nykytilanne

Uskontokasvatus on ilmennyt hyvin eri tavoin päivähoidon käytännöissä viime vuosikymmenien aikana. Jollakin työntekijällä on yhä muistoissa raamatunkertomushetket, joilla lapsia saateltiin viikonlopun viettoon lastentarhassa. Samainen työntekijä on saattanut myöhemmin luopua tuosta tavastaan ja koettanut ehkä epävarmana ja hämmentyneenä etsiä yksin tai yhdessä työyhteisön kanssa ajanmukaista työtettä. (Saarinen 2002, 10.)

Minkälaisiin haasteisiin uskontokasvatus joutuu vastaamaan ja onko sillä paikkaa tulevaisuuden maailmassa? Tämänhetkisen näkemyksen mukaan subjektin rooli korostuu tulevaisuuden maailmassa. Se johtaa yksilöllisiin totuuksiin, jolloin usko suuriin kertomuksiin on koetteilla. Seurauksena on pirstoutuminen ja yksilöllistyminen. Kulttuurin ja instituutioiden peruspilareiden merkitys vähenee ja jokainen joutuu itse tekemään omat moraaliset valintansa ilman auktoriteettien tukea. Tämä visio asettaa melkoisen haasteen koko kasvatustyölle: sen tulee antaa välineitä yksilöllisessä maailmassa selviämiseen ja edistää myös yhteisöllisyyttä. Yksi tulevaisuuden peruspiirre on kansainvälisyyden ja moniarvoisuuden lisääntyminen. Se haastaa perinteiset suomalaisuuteen liittyneet arvot, niiden mukana uskonnon sen luterilaisessa ja kristillisessä muodossa. (Halme 2008, 178.)

Viime syksynä Seinäjokelaisten päiväkotien ruokarukoukset nousivat otsikoihin, kun Vapaa-ajattelijain liitto teki niistä kantelun. Liiton mielestä käytäntö syrjii vähemmistöuskontoihin kuuluvia ja uskontokuntiin kuulumattomia. Jatkossakin Seinäjoen päiväkodeissa voidaan lukea ruokarukouksia. Ruokarukous käytännöstä Lounais-Suomen aluehallintovirasto ei löytänyt moitittavaa. Seinäjoen kaupungin päivähoidon päällikkö Kalevi Ekola toteaa, että kaikilta lasten vanhemmilta on kysytty lupa ja kenenkään ei ole tarvinnut osallistua ruokarukouksiin vasten tahtoaan. Ne jotka ei-

vät halua osallistua, järjestetään täksi ajaksi muuta puuhaa. (Suomen tietotoimisto 2010, 7.)

Lounais-Suomen aluehallintovirasto oli sitä mieltä, että ruokarukouksessa on kyse uskonnonharjoittamisesta. Tämä ei viraston mielestä kuitenkaan estä sitä, että eikö ruokarukousta voida sisällyttää esiopetukseen. (Suomen tietotoimisto 2010, 7).

Vapaa-ajattelijain liitossa tämä ratkaisu ei saa luonnollisesti ymmärrystä. Liiton puheenjohtaja Jussi K. Niemelä epäilee, että vaarana on, että ruokarukous käytäntö jakaa lapset kahteen kastiin. Ne lapset, jotka eivät osallistu, tulevat erotetuksi muusta ryhmästä ja tämä ei tue lapsen suotuisaa kehitystä, hän sanoo. (Suomen tietotoimisto 2010, 7.)

Ruokarukoukset ovat käytössä lähinnä pohjalaisissa kouluissa ja päiväkodeissa. Opetushallitus on ohjeistanut opetuksen järjestäjiä uskonnollista tilaisuuksista ja lähtökohtana on kunnioittaa ja noudattaa huoltajan tahtoa. Osallistuminen ruokarukouksiin ei ole kytköksissä siihen, kuuluuko lapsi evankelis-luterilaiseen kirkkoon vai ei. (Suomen tietotoimisto 2010, 7.)

4.4 Uskontokasvatuksen merkityksestä

Kirkkorakennus kuuluu lapsen lähiympäristöön, ehkä päivähoitopaikan läheisyydessä. Kirkkoretellä tulevat esiin arkkitehtuuri, kirkkomusiikki ja – taide. Tilan, esineiden, muotojen ja valon tutkiminen syventää lapsen kulttuuritietoisuutta. Rakennuksen symbolimaailma lisää lapsen herkkyyttä kauneuden ja pyhyiden kokemiselle. (Saarinen 2002,12.)

Uskontokasvatuksessa kirkkovuoden juhlien viettäminen on keskeinen alue. Traditioltaan vuoden keskeiset juhlat ovat kristillisiä. Niiden juhlaperinteen tunteminen

esimerkiksi Enkeli taivaan – virren tai Hoosianna – hymnin laulaminen syventää lapsen kulttuuritietoisuutta ja luo liittymisen kokemuksia toisiin ihmisiin. (Saarinen 2002, 12.)

Uskontokasvatus toteutuu lapsille myös raamatunkertomuksien välityksellä. Lapsille kerrotaan juhlapyhiin kuuluvia kertomuksia, sillä antavathan ne vastauksia siihen, miksi niitä vietetään. Lapsille kerrotaan kertomuksia Jeesuksesta ihmisten auttajana ja ystävänä, jolloin lapset pääsevät näiden kertomuksien avulla tutustumaan kristinukon keskeiseen henkilöön. Lapsi saa myös perhe- ja lähiyhteisössään kosketuskohtia kirkollisiin toimituksiin. Erilaisten toimitusten sisällön tunteminen ja niihin liittyvä tapakulttuuri on tärkeää lapselle jo yleissivistävässä merkityksessä. (Saarinen 2002, 12.)

4.5 Päivähoidon yhteistoiminta seurakunnan kanssa

Uskontokasvatuksen tueksi on viime vuosina kehitetty seurakunnissa kummitoimintaa, eräänlaista mentorointia. Päiväkotikummi tai mentori on joku seurakunnan työntekijöistä joka toimii päivähoidon työntekijöiden konsulttina. Hänen erityisosaamistaan ovat luonnollisesti etiikan ja uskontokasvatuksen kysymykset. Päivähoidon työntekijöiden keskuudessa mentorointi on myös muotoutumassa yhdeksi keinoksi rohkaistua uskontokasvatuksen toteuttamiseen. Mentorina toimii kokenempi työntekijä etsien ja kysellen työyhteisön kanssa suuntaa ja polkuja. Mentoroinnin avulla voidaan nostaa esiin työyhteisön tietämys ja luova ote ja etsiä rohkeasti erilaisia mahdollisuuksia uskontokasvatuksen toteuttamiseen niin päivähoidon arjessa kuin juhlassakin. (Saarinen 2002, 15–16.)

Seurakunnan työntekijät ovat olleet erittäin tehokkaita rakentamaan yhteistyötä päivähoidon kanssa. Yhtenä käytännön mahdollisuutena on esimerkiksi päivähoidon

työntekijöille järjestettävä opintoryhmä, jossa käsitellään uskontokasvatukseen liittyviä asioita. Vaihtoehtoisesti sitten seurakunnan työntekijä vierailee päiväkodissa tai ryhmäperhepäiväkodissa ja keskustelee työntekijöiden kanssa heidän kysymyksistään uskontokasvatuksen osalta. (Saarinen 2002, 16.)

Seurakunnan työntekijän työote on konsultatiivinen, sillä hän etsii henkilöstön kanssa yhdessä heidän tilanteensa sopivaa tapaa toteuttaa uskontokasvatusta. Samalla työntekijöiden omat kysymykset saavat tilaa arkuudelle ja epäröinnillekin on sijansa, samoin kuin myönteisten kokemusten jakamiselle ja arvioinnille. Ensisijaisesti kummius siis toteutuu keskusteluissa kasvotusten tai sähköpostin välityksellä. Kummin tehtävänä on perehdyttää työntekijöitä myös uskontokasvatuksen uusimpaan materiaaliin. Monissa seurakunnissa on mahdollisuus hankkia tai lainata kirjallisuutta päivähoidon työntekijöiden käyttöön. Kummiuteen kuuluu myös luonnollisesti päiväkodin tai ryhmäperhepäiväkodin muistaminen juhla-aikoina. (Saarinen 2002, 16.)

Kirkkovartti on hartaushetki päiväkodeille ja kouluille. Se on nimensä mukaisesti lyhyt ja se on tarkoitettu 3-8-vuotiaille lapsille. Se kuuluu lastenohjaajan, lapsityönpastorin ja kanttorin tehtäviin. Kirkkovartin tavoitteena on tutustuttaa lapsi seurakuntaan, kirkkotilaan ja Raamattuun. Kirkkovartissa lapsi oppii hiljentymään ja seurakunnan kannalta se on yksi muoto kastekäskyn toteuttamisesta. Kirkkovartin myötä kirkko ja Raamatun kertomukset tulevat lapselleen itselleen tutuiksi ja luonnolliseksi osaksi joka päiväistä elämää. Aikuisen on myös tärkeä osallistua kirkkovarttiin, sillä se parantaa valmiutta käsitellä lasten aiheeseen liittyviä kysymyksiä. (Jäppinen 2004, 245.)

5 PÄIVÄHOIDON JA KODIN YHTEISTYÖ

Uskontokasvatus toteutuu päivähoidon ja kodin välisessä vuorovaikutuksessa. Työntekijät keskustelevat uskontokasvatuksesta samoin kuin muista kasvatuksen alueista vanhempien kanssa. Keskusteluprosessi on jatkuva osa-alue. Toimintaperiaatteiden ja sisältöalueiden kertominen vanhemmille on tärkeää. Työntekijän tulee kuulla vanhempien näkemyksiä ja odotuksia. Osa työntekijän ammattitaitoa on kodin uskonnollisen taustan arvostaminen. Vuorovaikutus on luonteeltaan molemminpuolista, mutta syvimmillään siinä luodetaan kehityssuuntaa lapsen uskontokasvatukseen. (Saarinen 2002, 15.)

5.1 Kodin uskontokasvatus

Suomalaisten kotien elämässä kodin uskontokasvatuksella on perinteisesti ollut vahva rooli. Lähes kolmelle neljästä suomalaisesta on opetettu iltarukous Gallup Ecclesiastica 2007 – kyselyn mukaan ja useimmissa kodeissa ylipäätään puhuttiin uskonnosta ja käytiin myös joulukirkossa. Useat kertomuskauden, vuosina 2004–2007 valmistuneet tutkimukset osoittavat uskonnollisen kasvatuksen vähentyneen. Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja muissa suurissa kaupungeissa uskonnollisen kasvatuksen saaneiden osuus oli vähentynyt. (Monikasvoinen kirkko 2008, 119.)

5.2 Perheen tukeminen kasvatustyössä

Osa yhteistyötä on kotikasvatuksen tukeminen, jossa painotetaan kasvattajien roolia suhteessa lapsen vanhempiin. Se ei tarkoita perheiden minkä tahansa kasvatustelmien automaattista tukemista ja niiden hyväksymistä. Vaan se tarkoittaa vanhempien ja kasvattajien välistä tavoitteellista keskustelua kasvatuseriaateista ja kasva-

tuksesta, kulttuurista ja arvoista lapsen edun mukaisesti. Suuremmassa mittakaavassa voidaan ajatella, että päivähoitojärjestelmä itsessään tukee perheiden kotikasvatusta. (Koivunen 2009, 151.)

Vanhemmat saavat itse päättää, minkälaisia tietoja he antavat perheestään ja lapsestaan kasvattajalle. Kasvattajan on hyvä tietää sellaisia asioita lapsen kehityksestä, jotka auttavat lasta kasvattajan työssä. Ammattitaitoinen kasvattaja pystyy kyllä auttamaan lasta kasvamaan, vaikka hänellä ei olisi kaikkea lapsen taustaa ja perhetilannetta koskevaa tietoa. (Koivunen 2009, 173–174.)

Päivähoidossa puhutaan kasvatusvastuun jakamisesta. Samassa yhteydessä voidaan puhua myös vastuun kumppanuudesta, jossa molemmat osapuolet huolehtivat saman lapsen kasvatuksesta omilla vastuun kentillään tiiviissä yhteistyössä lapsen parhaaksi. Tällä tavoin hyödynnetään vanhempien spesifi asiantuntemus omasta lapsestaan ja kasvattajan yleinen asiantuntemus lapsen kehityksestä. (Koivunen 2009, 151–152.)

Tärkeimpiä yhteistyön onnistumisen edellytyksiä ovat molempien osapuolten tieto toistensa rooleista ja keskinäinen luottamus. Jos kasvattaja tekee lasta koskevia päätöksiä keskustelematta vanhempien kanssa, silloin vanhemmat voivat menettää luottamuksen kasvattajaan. Välttämättä kaikki vanhemmat eivät halua olla päivähoiton kumppaneita, tai he haluavat olla kumppaneita lapsen kasvatukseen liittyvissä mutta ei perheen sisäisissä asioissa. Vanhemmilla on oikeus määritellä kumppanuuden ja yhteistyön taso ja rajat. (Koivunen 2009, 152–154.)

6 TUTKIMUKSEN KULKU JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Uskontokasvatus on hyvin olennainen osa pienen lapsen kasvua. Se vahvistaa lapsen omaa identiteettiä, antaa tietoa omasta ja muista uskonnoista sekä on yleissivistävää. Lapsesta saakka sen tulisi kulkea mukana läpi koko elämän.

Itse työskentelin pari viimeistä kesää päivähoidon ammattilaisen tehtävissä, havaitsin että lapsille annettava uskontokasvatus on aika vähäistä. Kuitenkin lehtien palstoilla on vaadittu jopa ruokarukouksen poistamista päivähoidosta. Itse halusinkin lähteä tutkimaan kuinka paljon lapset saavat uskontokasvatusta ollessaan päivähoitossa ja millä tavoin sitä annetaan.

Mielestäni tutkimani aihe on merkittävä, sillä se on viime aikoina ollut hyvin yleisesti esillä. Toisaalta koen sen itse niin tärkeäksi aiheeksi, joten haluan selvittää tämän hetkisen päivähoitossa annetun uskontokasvatuksen aseman. Se myös helpottaa minua itseäni työskentelemään ja asennoitumaan uskontokasvatuksen tämän hetkiseen tilanteeseen valmistumiseni jälkeen.

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma

Tutkimukseni tavoitteena on kyselyjen avulla selvittää, miten paljon lapset saavat uskontokasvatusta ollessaan päivähoitossa ja millä tavoin sitä annetaan. Usein arkielämässä kysymme: Kuinka paljon? Kuinka usein? Miten kauan? Tarvitsemme kvantitatiivisia tietoja. Yhtälailla olemme kiinnostuneita asioista, joita ei voi mitata määrällisesti: Onko elokuva kiinnostava? Tai onko kirja jännittävä? Jokapäiväisessä elämässäkin mielenkiinto suuntautuu molempiin tiedon lajeihin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160–161.)

Tämä tutkimukseni on sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Lähtökohtana kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yleisesti todetaan, että on pyrkimyksenä pikemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia totuus väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.)

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa on keskeistä tutkittavien henkilöiden tai koehenkilöiden valinta. Useinkin tehdään tarkat otantasuunnitelmat ja koehenkilömäärittelyt, jossa määritellään perusjoukko, johon tulosten tulee päteä. Samalla otetaan tästä perusjoukosta otos. Keskeistä on myös aineiston keruun menetelmät, joissa on tärkeää, että havaintoaineisto soveltuu määrälliseen mittaamiseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 140.)

Tutkimusongelmanani oli selvittää päivähoiton henkilöstön kokemuksia ja mielipiteitä uskontokasvatuksen toteutumisesta.

1. Miten paljon lapset saavat uskontokasvatusta ollessaan päivähoitossa?
2. Järjestetäänkö uskontokasvatusta riittävästi?
3. Tulisiko uskontokasvatusta kehittää?

On kuitenkin huomioitava se, että tutkimus tehtiin Vähänkyrön kunnassa, joten laajempaan arviointiin tästä työstäni voi saada vain viitteitä. Lisäksi voi olla mahdollista, että kyselyyn vastaajat ovat halunneet antaa positiivisempia vastauksia kuin asian laita oikeasti on. Kuitenkin koen, että tutkimukseni tulokset ovat vakavasti otettavia, sillä tämän hetkinen tilanne uskontokasvatuksen suhteen on kiristynyt ja vastaajat haluavat olla rehellisiä.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tein tutkimukseni kyselytutkimuksena Vähänkyrön alueella. Ennen kyselylomakkeiden lähettämistä soitin Vähänkyrön päivähoiton johtajalle ja kysyin luvan lomakkeiden lähettämiseen. Tammikuussa 2010 lähetin 47 päivähoiton ammattilaiselle kyselylomakkeen postitse. Kyselylomakkeita sain takaisin 34 kappaletta. Täytetyt kyselylomakkeet pyysin postittamaan suoraan minulle. Kyselylomakkeen mukana kirjeessä oli tyhjä kirjekuori, jossa oli minun osoitteeni ja valmiiksi liimattu postimerkki. Kirjeessä oli myös mukana saatekirje (LIITE2), jossa minä kerroin kuka olen ja miksi tällaista kyselyä teen ja miksi haluan vastauksia. Vastausaikaa annoin kaksi viikkoa.

Valitsin tutkimukseeni tarkoituksella eri paikoissa työskenteleviä päivähoiton ammattilaisia; joten lähetin kyselylomakkeen 16 kotona työskentelevälle perhepäivähoitajalle, 15 ryhmäperhepäiväkodissa työskentelevälle ja 16 päiväkodissa työskentelevälle päivähoiton ammattilaiselle. Kotona työskentelevistä perhepäivähoitajista kyselyyni vastasi 8, ryhmäperhepäiväkodissa työskentelevistä vastasi 13 ja päiväkodeissa työskentelevistä vastasi 13. Se miksi lähetin eri paikoissa työskenteleville työntekijöille, johtuu siitä, että halusin tehdä vertailua. On hieman erilaista toteuttaa uskontokasvatusta lapsiryhmässä, jonka koko on 15 kuin ryhmässä, jossa lapsia on vain 5. Halusin myös nähdä, miten paljon kotona työskentelevät perhepäivähoiton ammattilaiset antavat uskontokasvatusta.

Kyselylomake (LIITE 3) koostui pääasiassa avoimista kysymyksistä, muutamia monivalintakysymyksiäkin oli, mutta niihin olin pyytänyt myös perustelua. Kaiken kaikkiaan kyselylomakkeessani oli 11 kysymystä. Kyselylomakettani laatiessa pyrin tarkoin miettimään sopivia kysymyksiä, vastaamaan tutkimukseni ongelmia. Ennen kuin laadin kyselylomakkeen, olin jo kirjoittanut työni teoriaosan valmiiksi. Kysely-

lomakkeeni vastaajia ajatellen lähetin kirjeen mukana selvennyksen uskontokasvatus-sanasta (LIITE 4).

Kysymyksillä 1-3 ja 7 halusin saada vastauksia tutkimusongelmaan miten paljon lapset saavat uskontokasvatusta ollessaan päivähoidossa, järjestetäänkö sitä olleenkaan tai millä tavalla sitä toteutetaan; piirretäänkö, lauletaanko, leikitäänkö ja askarrellaanko. Halusin myös kartoittaa, että miten paljon toimitaan kirkkovuoden kalenterin mukaan, kun mietitään vaikka askarteluja lapsille sekä luetaanko heille esimerkiksi pääsiäisenä Jeesuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen liittyvistä asioista.

Kysymykset 4-5 tarkoitin kartoittamaan ongelmaa tulisiko uskontokasvatuksen antamista kehittää. Esimerkiksi säännöllistää uskontokasvatuksen annettavaa määrää, ettei se olisi satunnaista, vaan kulkisi kasvatuksessa mukana koko ajan tai tavalla jolla sitä annetaan. Yhtenä päivänä innostutaan kovasti puhumaan lapsille uskontokasvatukseen liittyvistä asioista ja sitten kuluukin monta viikkoa, ettei uskontoaiheista asioista puhuta ollenkaan.

Kysymyksellä 6 kartoitin tutkimusongelmaa järjestetäänkö sitä riittävästi. Päivähoidon ammattilaiset saivat itse vastata omantuntonsa mukaisesti, että pitäisikö heidän mielestään sen antamista lisätä vai annetaanko sitä jo riittävästi.

Kysymykset 8-10 paneutuvat siihen ongelmaan kuinka paljon sitä voidaan antaa. Saavatko lapset kotona uskontokasvatusta, kuinka paljon seurakunta on mukana antamassa lapsille uskontokasvatusta ja kunnioitetaanko vanhempien toivomusta annettaessa uskontokasvatusta. Monta asiaa on otettava huomioon, ennen kuin tiedetään miten paljon päivähoidon ammattilaiset voivat antaa uskontokasvatusta lapsille.

Kysymys 11 oikeastaan kartoittaa kaikkia ongelmia. On tiedettävä uskontokasvatuksen antajan oma suhde uskontoon ennen kuin voidaan ajatella; miten paljon hän antaa lapsille uskontokasvatusta ja antaako hän sitä riittävästi. Myös jos suhdetta uskontoon ei ole, miten sen antamista voi silloin kehittää. Kyselylomakkeen alussa perustiedoissa kysyin suhdetta herätysliikkeisiin, sillä silläkin on paljon merkitystä uskontokasvatuksen antamisessa.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen on laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Pääasiallisin luotettavuuden kriteeri kvalitatiivisessa tutkimuksessa onkin tutkija itse ja näin ollen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Tämän vuoksi kvalitatiiviset tutkimusraportit ovat yleensä paljon henkilökohtaisempia, tutkijan omaa pohdintaa sisältäviä, kuin kvantitatiiviset tutkimukset. (Eskola & Suoranta 1998, 211.)

Tutkimus on suoritettu Vähänkyrön kunnan päivähoidon ammattilaisille 2010, joten tutkimukseni saamia vastauksia ei voi yleistää. Kyselylomaketta tehdessäni pyrin kysymään oleellisia ja tutkimusongelmaani vastaavia asioita. Kuitenkin kyselylomakkeeseeni tuli enemmän avoimia kysymyksiä kuin monivalintakysymyksiä. Avoimien kysymyksien kohdalla ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen, ovatko he pyrkineet vastaamaan rehellisesti. Eikä tiedetä miten hyvin vastaajat ovat perehtyneet kyseiseen asiaan, josta esitettiin kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

Avoimissa kysymyksissä on myös omat hyvät puolensa. Avoimet kysymykset sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin, jolloin et ehdota valmiita vastauksia, vaan vastaajat saavat osoittaa oman tietämyksensä aiheesta; mikä on heidän mieles-

tään keskeistä ja tärkeää. Avoimet kysymykset välttävät ne haitat, jotka aiheutuvat vastaamisen muodosta, rasti ruutuun. (Hirsjärvi ym. 2009, 201.)

Kerroin kuitenkin lähettämieni kyselylomakkeiden ohessa olevassa saatekirjeessä (LIITE2), että käsittelen saamani vastaukset nimettöminä ja luottamuksellisesti, jotta vastaajat uskaltavat antaa rehellisiä vastauksia. Toisinaan saattaa käydä niin, että halutaan antaa positiivisempia vastauksia kuin asiat oikeasti ovat. Laitoin kirjeeseen myös oman puhelinnumeroni ja sähköpostiosoitteeni, mikäli tulee kysyttävää ja kehotin ottamaan minuun rohkeasti yhteyttä. Laitoin kirjeen mukana myös selvennyksen sanasta uskontokasvatus (LIITE4), jotta vastaajien on helpompi lähteä vastaamaan laatimaani kyselyyn. Tällä halusin lisätä vastausten luotettavuutta. Vastausaikaa annoin tarkoituksella vain kaksi viikkoa, jotta vastaajat toimisivat mahdollisimman pian ja minä saisin toteutettua tutkimukseni.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Vastaajien taustatietoja

Tutkimus on suoritettu tietyille kohderyhmälle, päivähoidon ammattilaisille, jotka työskentelevät eri paikoissa; päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodissa ja omassa kodissa. Lähetin kyselyn 16 päiväkodissa työskentelevälle päivähoidon ammattilaiselle joista vastasi 13, 15 ryhmäperhepäiväkodissa työskentelevälle päivähoidon ammattilaiselle joista vastasi 13 ja 16 kotona työskentelevälle päivähoidon ammattilaiselle joista vastasi 8. Kyselyn perustiedoissa halusin kartoittaa minkä ikäisiä vastaajat ovat, kauanko he ovat tätä työtä tehneet, mihin uskontokuntaan he kuuluvat ja löytyykö heiltä herätysliike taustaa. Sillä kaikilla näillä edellä mainituilla asioilla on merkitystä kasvattajan antamaan uskontokasvatukseen.

Tulosten mukaan Vähänkyrön päiväkodeissa työskentelee iältään 23–55-vuotiaita, ryhmäperhepäiväkodeissa 28–60-vuotiaita ja omissa kodeissa 39–61-vuotiaita. Päivähoidon ammattilaisen työssä työskenteleviä eri ammatteja nousi esille: lähihoitaja, päivähoitaja, lastentarhanopettaja, laitoshuoltaja, henkilökohtainen avustaja, ryhmäperhepäivähoitaja, perushoitaja ja perhepäivähoitaja. Mukaan mahtui vuosikymmenien hoitotyön kokemuksen omaavia sekä vasta uran alussa olevia hoitajia. Päiväkodin vastaajista 8 oli evankelis-luterilaisia ja 5 ei kuulunut kirkkoon, mitään herätysliike taustaa ei ollut. Ryhmäperhepäiväkodissa ja omassa kodissa vastanneet hoitajat olivat kaikki evankelis-luterilaisia eikä herätysliike taustaa ollut.

7.2 Päiväkodin uskontokasvatuksen tulokset

Vähänkyrön alueella tutkimukseeni osallistui kaksi päiväkotia ja vastaajia oli yhteensä 13. Vastauksista nousi esille erilaisia työryhmiä. Vähänkyrön päiväkodissa työskentelee: lähihoitajia, lastentarhanopettajia, laitoshuoltajia, henkilökohtaisia avustajia, päiväkotiaavustajia ja perhepäivähoitajia. Päiväkodin työntekijät ovat iältään 23–55-vuotiaita.

7.2.1 Uskontokasvatuksen toteuttaminen

Päiväkodissa toteutetaan uskontokasvatusta päivittäin, ruokarukouksien muodossa. Kerran kuukaudessa seurakunnasta käy työntekijä pitämässä lapsille aamunavauksen. Lasten kanssa keskustellaan ja heille kerrotaan juhlapyhistä, myös kaksi kertaa vuodessa jouluna ja pääsiäisenä käydään lasten kanssa kirkossa.

Kyselylomakkeisiin vastanneista viisi työntekijää kolmestatoista oli sitä mieltä, että antamassaan uskontokasvatuksessa ei olisi mitään kehitettävää, kolme työntekijää oli sitä mieltä, että vähän ja loput viisi työntekijää vastasi, että jonkin verran. Tapoja, joilla hoitajat voisivat kehittää antamaansa uskontokasvatusta, oli hieman erilaisia. Hoitajat vastasivat näin: lapsille voisi opettaa enemmän uskonasioita lasten kielellä, esimerkiksi lukea Lasten Raamattua. Lapsia voisi ottaa enemmän mukaan tekemään ja toimimaan. Lasten kanssa voisi tutustua enemmän muihin kulttuureihin ja puhua muistakin uskonnoista, näin saataisiin suvaitsevaisuutta lisää. Lasten kanssa voisi myös laulaa enemmän hengellisiä lauluja.

Viisi hoitajaa kolmestatoista ei kuulunut kirkkoon, heidän suhteensa uskontoon oli kuitenkin myönteinen, sillä vastaajat kirjoittivat, että suhde omaan uskontoon on ok,

uskoo Jumalaan ja kunnioittaa jokaisen näkemystä, käy kirkossa juhlapyhien aikaan ja haudalla muistamassa läheisiä.

Kun kysyin millä tavoin voisitte kehittää antamaanne uskontokasvatusta, yksi vastaajista, joka ei kuulu kirkkoon vastasi näin:

En osaa sanoa, koska ei ole aikaisempia kokemuksia uskontokasvatuksesta. (V2K5).

Toinen, ei kirkkoon kuuluva, vastaaja painotti, että seurakunnan työntekijän tulisi käydä useammin kuin kerran kuukaudessa. Heidän mielestään lapsille tulisi lukea lasten Raamattua, lapset voisivat piirtää kuulemastaan ja lasten kanssa tulisi keskustella Raamatusta ja antaa heidän itse katsella sitä.

Evankelis-luterilaisten hoitajien suhde omaan uskontoon oli myönteinen, avoin, neutraali ja kunnioittava. Hoitajat vastasivat, että käyvät kirkossa silloin tällöin, kuuluvat kirkkoon, mutta eivät ole uskossa, tietävät tapahtumat ja evankelis-luterilaiset periaatteet ovat käytössä.

7.2.2 Uskontokasvatuksen määrä

Kolmestatoista hoitajasta yksitoista hoitajaa oli sitä mieltä, että uskontokasvatusta ei tulisi lisätä lasten päivähoidossa. Hoitajat painottivat, että vastuu lasten uskontokasvatuksesta on enemmän vanhempien vastuulla ja nykyisellään riittävää. Vanhemmat voisivat omien periaatteiden mukaan kertoa uskonnosta ja mitä siihen kuuluu. Vanhempien tulisi itse päättää oman lapsen uskontokasvatuksen lisäämisestä, jos se on tarpeen. Yksi hoitajista, joka ei kuulu kirkkoon vastasi näin:

Päiväkodissa lapset ovat vielä niin pieniä, että eivät tarvitse syvällisempää tietoa, kuin mitä meillä on. Kotona voi jokainen kertoa näistä asioista sen mukaan

mitä näkee omille lapsilleen tarpeelliseksi ja miten asioista ajattelee. Uskonto on henkilökohtainen asia. (V3K6).

Kaksi hoitajaa kolmestatoista oli sitä mieltä, että uskontokasvatusta tulisi lisätä lasten päivähoidossa. He perustelivat asiaa sillä, että uskontokasvatus ei olisi niin suuri tabu, vaan se tuotaisiin osaksi päiväkodin arkea ja tutustuttaisiin perinteisiin kertomalla, leikkimällä ja laulamalla. Tällä tavoin voitaisiin tutustua myös muihin kulttuureihin ja mahdollisesti lisätä suvaitsevaisuutta.

7.2.3 Kirkkovuosi toiminnassa ja kodin uskontokasvatus

Päiväkodissa kirkkovuosi näkyy toiminnassa, sillä kaikki hoitajat antoivat myönteisen vastauksen. Lasten kanssa käydään kirkossa jouluna ja pääsiäisenä, sekä juhlapyhäjä juhlitaan. Lasten kanssa keskustellaan asioista; kerrotaan miksi juhlapyhäjä vietetään, pyhä- ja juhlapyhäjästä puhutaan lapsille aamupiirissä ja keskustellaan niihin liittyvistä asioista. Askarrellaan jouluna ja pääsiäisenä jotain, mitä voi viedä kotiin muistoksi. Kerran kuukaudessa seurakunnan pidettävässä aamuhartaudessa kerrotaan kirkkovuoden tapahtumista. Yksi hoitajista antoi todella realistisen vastauksen:

Kirkkovuoden tärkeimmät päivät näkyvät toiminnassa sekä seurakunnan kautta, että itse järjestetysti ei aina välttämättä niin uskonnollista, mutta pyhäpäiviin liittyvää toimintaa. (V13K7).

Eräs toinenkin hoitaja, joka ei kuulu kirkkoon, antoi aika nykyhetkisen vastauksen:

Välillä näkyy ja välillä ei, riippuu vuodesta ja toiminnan suunnittelusta. Jollain tavoin näkyy aina esim. kirkossa käydään, seurakunnan hetket. (V1K7).

Suurin osa päiväkodin hoitajista vastasi kyllä ja ei, kun kysyin huomaako lapsista, että se saavat myös kotona uskontokasvatusta. Muutama suora, kyllä vastauskin tuli, ja yhdessä oli vastattu näin:

Jotkut perheet keskustelevat myös kotona uskontoon liittyvistä asioista ja käyvät kirkossa myös kotona. (V1K8).

Toiset lapset puhuvat paljon enemmän uskon asioista ja jotkut lapset tietävät joulun ja pääsiäisen tapahtumista jonkun verran. Kaikki lapset taas eivät tiedä, siinä se ero näkyy. Tämän perusteella voidaan päätellä, että osalle lapsista annetaan myös kotona uskontokasvatusta. Joukossa oli myös selvä, ei vastaus, ja sitä oli kommentoitu seuraavasti:

Sitä asiaa on vaikea nähdä lapsen käytöksestä tai puheesta. (V11K8).

Neljästä vastauslomakkeesta nousi esille kieltävä vastaus, mutta niitä ei oltu kommentoitu mitenkään. Kaksi näistä vastaajista oli vielä henkilöitä, jotka eivät kuulu kirkkoon. Ehkä joidenkin on vaikea nähdä tällaisia asioita lapsista.

7.2.4 Seurakunnan tuki ja vanhempien toiveet

Päiväkodin hoitajien mielestä seurakunta tukee lasten uskontokasvatusta mukavasti. Seurakunta järjestää lapsille joulu- ja pääsiäiskirkot ja käy kerran kuukaudessa pitämässä lapsille aamuhartauden, jossa seurakunnan työntekijä esimerkiksi kertoo omasta työstään lapsille sadun avulla.

Vanhempien toiveet otetaan kunnioittavasti huomioon lasten uskontokasvatuksen suhteen. Vanhemmille lähetetään syksyllä kysely, johon he vastaavat uskontokasvatusta koskeviin asioihin. Yksi hoitaja vastasi, että toiveita saa esittää ja mahdollisuuksien mukaan ne otetaan huomioon. Toinen hoitajista vastasi, että jos varhaiskasva-

tussuunnitelmaan on asiasta jotain kirjattu, niin sitä he silloin noudattavat. Vanhempien näkemystä kunnioitetaan ja kysytään vanhemmilta, saako lapsi osallistua päiväkodin uskontokasvatukseen.

Jos on lapsia, joita kielletään osallistumasta uskontokasvatukseen, järjestetään muuta toimintaa hartauksien ja kirkon ajaksi. (V13K10).

7.3 Ryhmäperhepäiväkodin uskontokasvatuksen tulokset

Vähänkyrön alueella tutkimukseeni osallistui viisi ryhmäperhepäiväkotia. Vastaajia oli yhteensä 13. Vastauksista nousi esille, että ryhmäperhepäiväkodissa työskentelee: ryhmäperhepäivähoitajia, perhepäivähoitajia, päivähoitajia, perushoitajia ja lähiohittajia. Ryhmäperhepäiväkodin työntekijät ovat iältään 28–60-vuotiaita.

7.3.1 Uskontokasvatuksen toteuttaminen

Ryhmäperhepäiväkodissa yhdeksän hoitajaa kolmestatoista, vastasi että heillä toteutetaan uskontokasvatusta, kolme vastasi täysin kielteisesti ja yksi hoitajista oli sijoittunut kyllä ja ei välimaastoon. Kielteisesti vastanneet hoitajat olivat iältään 32–54-vuotiaita.

Kielteisesti vastanneet hoitajat toivat esille sitä, että seurakunnalta käy työntekijä pitämässä hartauden kerran kuukaudessa, lapsien kanssa käydään kirkossa jouluna ja pääsiäisenä sekä isommat lapset käyvät seurakunnan päiväkerhossa. Joten he eivät itse anna lapsille uskontokasvatusta.

Myönteisesti vastanneet hoitajat vastasivat, että kirkkovuoden tärkeimmät juhlat; joulukuun ja pääsiäisen huomioidaan toiminnassa. Lapsille puhutaan juhlapyhien uskonnollisesta merkityksestä, erilaisuudesta, neuvotaan käyttäytymiseen liittyvissä asioissa, puhutaan toisen huomioonottamisesta ja kunnioittamisesta, anteeksi pyytämistä ja antamisesta sekä opetellaan hyviä käytöstapoja. Lasten kanssa luetaan sekä lauletaan lasten virsiä. Myös myönteisesti vastanneet toivat esille, että seurakunnalta vierailaan kerran kuukaudessa ja käydään lasten kanssa joulukuun ja pääsiäiskirkossa.

Hoitaja, joka sijoittui vastauslomakkeessa kyllä ja ei vastauksen välimaastoon, vastasi näin:

Etupäässä luen esim. Vinkki-lehteä n. 2xkk. (V26K2).

Hoitajien suhde omaan uskontoon on normaali, tavanomainen ja asiallinen, se kuuluu osana elämään. Kuulutaan kirkkoon, käydään kirkossa pari kertaa vuodessa ja käydään myös muissa kiinnostavissa seurakunnan tilaisuuksissa.

Ryhmäperhepäiväkodin kolmestatoista hoitajasta yksi vastasi, että heillä järjestetään uskontokasvatusta päivittäin. Kaksi hoitajista oli sitä mieltä, että kerran viikossa. Seitsemän hoitaja vastasi, että kerran kuukaudessa ja kaksi hoitajista oli sitä mieltä, että ei järjestetä ollenkaan.

Kahden hoitajan mielestä heidän antamassaan uskontokasvatuksessa ei ole mitään kehitettävää, kun taas seitsemän hoitajaa vastasi myöntävästi. Neljän hoitajan mielestä kehitettävää on jonkin verran ja yhden hoitajan mielestä vähän.

Vastauksista nousi esille erilaisia tapoja, jolla hoitajat voisivat kehittää antamaansa uskontokasvatusta. Uskontokasvatusta voisi olla useammin, kertoja lisätä ja enemmän voitaisiin laulaa uskonnollisia lauluja. Viikoittain voitaisiin käydä läpi ihan

vaikka pieniä kertomuksia. Viikoittaisilla uskontoteema – aamuhartaudella sitä voisi myös lisätä. Yksi hoitajista vastasi näin:

Sitä voisi olla useammin. Enemmän uskonnollisia lauluja. Ruokarukouksen voisi palauttaa takaisin. Uskonnolliset sadut ym. lastenkeskuksen kirjat. Voisimme pitää omia pieniä hartauksia silloin kun ei ole seurakunnan edustajaa. (V18K5).

Vastauksista nousi esille myös erilainen näkökulma:

Mielestäni nykyisin ei hoidossa pysty antamaan uskonnollista kasvatusta. (V16K5).

7.3.2 Uskontokasvatuksen määrä

Kuusi hoitajista oli sitä mieltä, että uskontokasvatusta tulisi lisätä lasten päivähoitossa. He perustelivat asiaa seuraavasti. Maailma on nykyään kova, niin uskontokasvatus antaisi lapselle lisää mahdollisuuksia. Se loisi myös turvaa ja mahdollisuutta. Näin Raamattukaan ei jäisi vieraaksi. Kun maassamme on paljon maahanmuuttajia, lapsilla monikulttuurisuus lisääntyisi. Yksi hoitajista vastasi näin:

Koska sitä ei juurikaan ole ja se on jätetty liiksi seurakunnan tehtäväksi. Lisäksi pelätään vanhempien suhtautumista. Nykyään vanhemmat, jotka haluavat lapselleen uskontokasvatusta, kuljettavat lastaan seurakunnan kerhossa ja saavat sitä sieltä. (V18K6).

Vastaavasti toiset kuusi hoitajaa oli sitä mieltä, että uskontokasvatusta ei tulisi lisätä lasten päivähoitossa ja perustelivat asiaa seuraavasti. Lapset saavat itse iän lisääntyessä ja uteliaisuuden karttuessa ottaa siitä enemmän selvää ja kysellä, ei väkisin tyrkyttynä. Kouluvuosina ehtii kyllä saamaan uskontokasvatusta. Yksi hoitajista perusteli asiaa näin:

Mielestäni uskontokasvatus kuuluu seurakunnalle. Vastataan kyllä lasten kysymyksiin uskontoon liittyen. Ja keskustelen lasten kanssa uskontoon liittyvistä asioista jos he haluavat. Hoitajana on vaikea antaa uskontokasvatusta, koska vanhemmat eivät välttämättä pitäisi siitä. Turvallisempaa jättää se seurakunnan vastuulle. Tällöin vanhemmat voivat itse päättää, kuinka paljon haluavat lastensa niihin osallistuvan. (V15K6).

Yksi vastanneista hoitajista laittoi rastin, kyllä ja ei, vastauksen väliin, mutta hän ei ollut kirjoittanut mitään kommenttia.

7.3.3 Kirkkovuosi toiminnassa ja kodin uskontokasvatus

Kaikki ryhmäperhepäiväkodin hoitajat vastasivat, että kirkkovuosi näkyy heidän toiminnassaan. Joulukuun ja pääsiäisenä ovat myös toiminnassa askartelun juhlaa. Lapsille kerrotaan, miksi joulua vietetään ja jouluna myös puhutaan Jeesuksesta. Myös lauluissa ja leikeissä huomioidaan kirkkovuotta. Yksi hoitajista vastasi näin:

Varsinkin joulu ja pääsiäinen, myös laskiainen. Jouluna sytytetään adventtikynttilät, lauletaan joululauluja. Puhutaan Jeesus lapsen syntymästä.. askarrellaan enkeleitä ym. Pääsiäisenä kasvatetaan pääsiäisruohoa ja tehdään pajunokkia.. pääsiäisvirsiiä. Laskiaisena laskeudutaan pääsiäistä kohti laskemalla mäkeä, syödään hernekeittoa ja laskiaispullia. (V18K7).

Kolmestatoista hoitajasta neljä vastasi, että lapsista huomaa, kun he saavat kotona uskontokasvatusta. He perustelivat asiaa seuraavasti. Kotona opitut laulut ja kertomukset tulevat esille hoidossa sekä kotona saatu uskontokasvatus esiintyy lapsen puheessa. Kahdeksan hoitajaa antoi kielteisen vastauksen. Muutama hoitaja oli kommentoinut asiaa näin: kiroillaan ja lyödään helposti. Pelkästään uskontoa ei ole unohdettu, vaan myös hyvät tavat. Joskus lapsista huomaa, jos he kuuluvat eri uskontokuntaan, että heillä on erilaiset tavat. Yksi hoitajista sijoittui vastauksessaan kyllä ja ei vastauksen väliin ja kommentoi asiaa seuraavasti:

On lapsia joilla on hyvin asiat tuttuja, mutta paljon on varaa oppia lisää erilaisuuden hyväksymisessä ja toisten kunnioittamisessa, nimittäin sellainen "minä itse" linja on hyvin näkyvää. (V22K8).

7.3.4 Seurakunnan tuki ja vanhempien toiveet

Seurakunta tukee päivähoidon uskontokasvatusta vieraillemalla ryhmäperhepäiväkodeissa kerran kuukaudessa, pitämässä aamuhartauden, järjestämällä lasten kirkot juhlapyhinä, jouluna ja pääsiäisenä sekä pitämällä kerran viikossa kerhoa neljävuotiaalle lapsille.

Ryhmäperhepäiväkodissa hoitajat ottavat vanhempien toiveet huomioon uskontokasvatuksen suhteen. He pyrkivät noudattamaan toiveita, jos niitä ilmenee ja on mahdollista toteuttaa. Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan tuo sitä julki, sillä suhde uskuntoon on aika henkilökohtainen asia. Yksi hoitajista vastasi näin:

Hyvin vähän → juuri lainkaan ei ole esitetty toivomuksia. Ryhmässämme ei ole EI kirkkoon kuuluvia, joten kaikki saa osallistua. Jos vanhemmilla on toiveita, niin ilman muuta niitä pyritään noudattamaan. (V19K10).

7.4 Perhepäivähoitajien uskontokasvatuksen tulokset

Tutkimukseeni osallistui Vähänkyrön alueella yhteensä 8 perhepäivähoitajaa. Perhepäivähoitajat ovat iältään 39–61-vuotta.

7.4.1 Uskontokasvatuksen toteuttaminen

Omassa kodissa hoitavat perhepäivähoitajat toteuttavat uskontokasvatusta. Ainoastaan yksi hoitaja antoi sekä myönteisen että kielteisen vastauksen. Kirjastosta lainataan lapsille uskontoon liittyviä lasten kuvakirjoja. Joulun aikaan lauletaan lasten kanssa erilaisia joululauluja, esimerkiksi ”enkeli taivaan”. Lasten kanssa askarrellaan, keskustellaan joulun vietosta, luetaan kirjoja, opetellaan oikea ja väärä sekä anteeksi pyytäminen. Yksi hoitajista vastasi näin:

Keskustellaan joulun vietosta, miksi sitä oikeasti vietetään. Ja myös pääsiäisestä. Yritän kasvattaa kunnioittamaan 10:tä käskyä. (V29K2).

Hoitaja, joka vastasi kyllä ja ei:

Ei kiroilla, ei turhaan lausuta Jumalan ja Jeesuksen nimeä. Puhun Taivaan Isästä lämpimästi. (V34K2).

Kahdeksasta hoitajasta yksi vastasi, että järjestää lapsille uskontokasvatusta kerran viikossa, kun kuljettaa kerhoon. Neljä hoitajista vastasi, että järjestää kerran kuukaudessa tai hieman harvemmin ja kaksi hoitaa vastasi, että ei järjestä säännöllisesti, vaan arjen asioiden yhteydessä tai tarvittaessa.

Hoitajien suhde omaan uskontoon on hyvä. Moni hoitajista vastasi, että uskoo Jumalaan. Uskonto ja kirkolliset juhlapyhät rytmittävät elämää ja antavat uskoa myös tulevaisuuteen, pienestä asti on kuullut Jumalasta ja uskoo myös siihen. Moni hoitajista vastasi, että haluaisi käydä kirkossa useammin kuin tulee käytyä. Yksi hoitajista vastasi näin:

Uskon Jumalaan, mutta minulla ei ole tarvetta ”julistaa” sitä eteenpäin. En käy kirkossa muuta kuin jouluna ja/ jos on rippijuhlia ym. Minulle riittää oma hiljainen tapa uskoa Jumalaan. (V31K11).

Yksi hoitaja kahdeksasta oli sitä mieltä, että antamassaan uskontokasvatuksessa ei ole kehitettävää, neljän hoitajan mielestä jonkin verran ja kolme hoitajaa antoi myönteisen vastauksen. Hoitajien vastauksista nousi erilaisia tapoja esille, millä tavoin he voisivat kehittää antamaansa uskontokasvatusta. Uskontokasvatusta voisi kovasti lisätä jokapäiväiseen toimintaan, esimerkiksi ruokarukous tahtoo jokapäiväisessä toiminnassa unohtua. Osalla hoitajista on niin pieniä lapsia, että sitä ei välttämättä koeta niin tarpeelliseksi. Lasten kanssa voisi opetella luontevammin puhumaan uskon asioista muulloinkin kuin juhla-aikoina. Yksi hoitajista, joka antoi kielteisen vastauksen, perusteli asiaa seuraavasti:

Olen toiminut näin ja se on mielestäni hyvä valinta. Ei saa liikaa tyrkyttää jostain, mistä lapset (pienet) eivät ymmärrä mitään. Kysyvät kyllä sitten kun on kysyttävää. (V32K5).

7.4.2 Uskontokasvatuksen määrä

Kaksi kotona hoitavista perhepäivähoitajista oli sitä mieltä, että uskontokasvatusta tulisi lisätä lasten päivähoidossa.

Koska uskontokasvatus on vuosien varrella koko ajan vähentynyt, niin päivähoitopaikoissa kuin kouluissakin ja on tärkeää, että oma uskontomme säilyy, vaikka maahanmuuttajat ym. tuovat tänne myös omia uskontojaan. (V33K6).

Neljä kahdeksasta hoitajasta oli sitä mieltä, että uskontokasvatusta ei tulisi lisätä lasten päivähoidossa, sillä uskonto on niin henkilökohtainen asia. Yhdellä hoitajalla saattaa olla 2-4 eri perheestä lapsia ja lapset saattavat olla tosi pieniä. Koulu on hyvä paikka aloittaa uskontokasvatus, jolloin lapset ovat jo tarpeeksi suuria. Yksi hoitajista

ei osannut sanoa ja toinen hoitaja oli vastannut kyllä ja ei. Hoitaja perusteli asiaa seuraavasti:

Hoitajat ovat erilaisia, ei kaikista ole puhumaan uskonasioista. (V34K6).

7.4.3 Kirkkovuosi toiminnassa ja kodin uskontokasvatus

Kotona työskentelevien perhepäivähoitajien toiminnassa näkyy kirkkovuoden toiminta. Jouluna ja keväällä käydään lasten kanssa seurakunnan järjestämissä kirkkotilaisuuksissa, keskustellaan lasten kanssa, miksi juhlapyhiä vietetään ja askarrellaan teeman mukaan.

Neljä kahdeksasta perhepäivähoitajista oli sitä mieltä, että lapsista huomaa kun he saavat kotona uskontokasvatusta. Jos lapsen kotona puhutaan myös uskontokasvatukseen liittyvistä asioista, silloin lapsi osallistuu paljon avoimemmin ja innokkaammin kuin lapsi jonka kotona näistä asioista ei puhuta. Lapset myös itse kertovat jos ovat käyneet kirkossa tai jos äiti on kotona kertonut uskuntoon liittyvistä asioista. Kolme hoitajista antoi kieltävän vastauksen. Lapsista ei tiedä kuuluvatko he kirkkoon vai ei. Yksi kielteisesti vastanneista hoitajista perusteli asiaa näin:

Lapset eivät koskaan puhu/leiki/laula uskuntoon liittyvistä asioista. Ainoastaan isommat lapset mitkä käyvät seurakunnan kerhossa, voivat joskus kertoa mistä siellä puhuttiin. (V31K8).

Yksi hoitaja ei vastannut mitään.

7.4.4 Seurakunnan tuki ja vanhempien toiveet

Seurakunta tukee päivähoidon uskontokasvatusta järjestämällä lapsille joulu- ja pääsiäiskirkon sekä päiväkerhon kaksi kertaa viikossa.

Perhepäivähoidosta ja ryhmiksestä lapset käyvät seurakunnan päiväkerhossa. Seurakunta järjestää lapsille kirkonmenon jouluna ja pääsiäisenä. (V33K9).

Perhepäivähoitajat toimivat uskontokasvatuksen suhteen vanhempien toiveiden mukaan, mutta hyvin vähän on asiasta keskusteltu.

Hoitosopimusta tehtäessä tiedustellaan vanhempien vakaumusta ja sitä saako lapsi käydä kirkossa ja osallistua uskontokasvatukselliseen toimintaan. (V33K10).

Suuri osa hoitajista vastasi, että ei ole ollut tarvetta keskustella näistä asioista, että on mennyt ihan hyvin. Jotkut vanhemmat eivät ole halunneet, että lapsille annetaan uskontokasvatusta. Eräs hoitajista sanoi, että ilmoittaa aina etukäteen vanhemmille, jos on menossa lasten kanssa kirkkoon.

7.5 Tulosten vertailua

Vastauksien perusteella voidaan todeta, että päiväkodissa ja omassa kodissa työskentelevät hoitajat toteuttavat uskontokasvatusta. Ryhmäperhepäiväkodissa suurin osa hoitajista omasta mielestään toteuttaa myös uskontokasvatusta, kaikki siis eivät. Päiväkodissa uskontokasvatusta toteutetaan päivittäin ruokarukouksien muodossa, ryhmäperhepäiväkodissa ja omassa kodissa työskentelevät hoitajat toteuttavat uskontokasvatusta noin 1-2 kertaa kuukaudessa.

Omassa kodissa ja ryhmäperhepäiväkodissa työskentelevien hoitajien mielestä uskontokasvatuksessa on kehitettävää. Uskontokasvatusta voisi lisätä jokapäiväiseen toimintaan ja kertoja tulisi olla enemmän, mutta päiväkodin hoitajien mielestä kehitettävää on vain jonkin verran.

Päiväkodin hoitajien mielestä uskontokasvatusta ei tulisi lisätä lasten päivähoidossa, sillä se on nykyisellään riittävää ja se kuuluu enemmän vanhempien vastuulle. Samaa mieltä oli ainakin puolet kotona työskentelevistä perhepäivähoitajista, koska uskonto on niin henkilökohtainen asia ja heillä on hoidettavanaan paljon pieniä lapsia. Kun taas puolet ryhmäperhepäiväkodin hoitajista oli sitä mieltä, että uskontokasvatusta tulisi lisätä. Se antaisi lapsellekin lisää mahdollisuuksia ja Raamattu ei jäisi niin vieraaksi.

Ryhmäperhepäiväkodissa hoidossa olevat lapset sekä omassa kodissa olevat lapset käyvät seurakunnan päiväkerhossa kerran viikossa, mutta päiväkodin lapset eivät käy. Kaikki hoitajat toimivat kirkkovuoden kalenterin mukaan ja ottavat vanhempien toiveet huomioon uskontokasvatuksen suhteen, sen verran mitä tarvitsee.

7.6 Johtopäätökset

Tänään elämme maallistuneessa yhteiskunnassa, sillä maailma on menettänyt uskonnollisen sisältönsä ja pyhyytensä. Kristinusko ei olekaan enää koko kansan uskonto. Ne arvot, joita kristinusko edustaa, ovat kadottaneet voimansa, muuttuneet suhteellisiksi ja horjuviksi. Kun olemme irti traditionaalisesta kulttuurista, eikä meillä ole vielä uutta, seisomme tien risteyksessä. (Tamm 2002, 171.)

Uskontokasvatuksen antamista on ehkä hieman hankala luokitella. On vaikea sanoa kuinka paljon sitä annetaan ja millä tavoin, sekä onko se kaikkien lapsien kohdalla riittävää. Ei pystytä sanomaan korvaako määrä laadun? Jos lapsi saa edes kerran kuukaudessa hyvää ja hänen ikätasolleen sopivaa uskontokasvatusta, jää se varmaan lapsen mieleen paremmin kuin usein toteutettu heikosti lapsen tasolle sopiva uskontokasvatus.

Uskonto ja siihen liittyvät asiat ovat kaikille ihmisille henkilökohtaisia asioita, että niitä on vaikea luokitella ja yleistää. Itsessään jo sana uskontokasvatus voi tuottaa ongelmia. Sen johdosta ehkä vähän iäkkäämmät perhepäivähoitajat eivät välttämättä tiedä, miten uskontokasvatusta tulisi antaa. Siitä on pitkä aika, kun he ovat kouluttaneet itsensä. Vuosien varrella monet eri koulutusohjelmat ovat muuttuneet ja kehittyneet.

Osa hoitajista, jotka eivät aina osanneet kommentoida kyselylomakkeessa esitettyjä asioita, johtuu mahdollisesti siitä, että he eivät itse huomaa antavansa uskontokasvatusta tai sitten he eivät osaa luokitella sitä uskontokasvatukseksi. Sen johdosta jää moni asia sanomatta, koska he eivät välttämättä osaa yhdistää opettamaansa asiaa uskontokasvatukseen.

Vähässäkyrössä on paljon hoitajia, jotka ovat hoitaneet jo monta kymmentä vuotta. Suurelle osalle hoitajista on muotoutunut jo oma tapa kasvattaa lapsia. Opittuja tapoja ja normeja voi olla vaikea muuttaa. Maailma muuttuu kuitenkin koko ajan monikulttuurisempaan suuntaan, joten uskontokasvatusta olisi hyvä antaa lapsille jo pienestä saakka ja kasvattaa heitä kohti suvaitsevaisempaa maailmaa.

Uskontokasvatusta annetaan tällä hetkellä lapsille vähintään kerran kuukaudessa, suurimmassa määrin ihan päivittäin, ruokarukouksen muodossa, joten se kulkee ko-

ko ajan lapsen kehityksen mukana. Uskontokasvatuksen pääasiallinen vastuu on kuitenkin vanhemmilla. He itse päättävät miten paljon he haluavat uskontokasvatusta lapselleen antaa. Uskontokasvatuksen antamisessa on kuitenkin kehitettävää. Sitä voitaisiin antaa useammin; laulujen, satujen ja leikkien muodossa.

Lapsen uskonnollinen mielikuvien maailma ja ajattelu perustuu näinä varhaisvuosina täysin sijaisten antamiin kokemuksiin. Opettajat, vanhemmat, perinteet ja kulttuuri välittävät tietoa lapselle Jumalasta ja niiden avulla lapsi maalaa kuvansa Hänestä. (Tamm 2002, 35.) Jos uskontokasvatus kulkisi lapsen jokapäiväisessä elämässä muiden asioiden rinnalla, siitä ei välttämättä tulisi niin suuri tabu ja lapset kasvaisivat suvaitsevaisemmaksi nykypäivää ajatellen.

Seurakunta tekee päivähoidon kanssa yhteistyötä vieraillemalla kerran kuukaudessa päiväkodissa ja ryhmäperhepäiväkodissa. Samalla seurakunnan työntekijä pitää myös lapsille aamunavauksen. Perhepäivähoitajia seurakunta tukee lasten uskontokasvatuksessa järjestämällä lapsille päiväkerhon kerran viikossa, johon myös muutkin lapset saavat tulla.

8 POHDINTA

Puoli vuotta kestänyt opinnäytetyöprosessi on nyt valmis. Opinnäytetyön aiheen valinta oli minulle helppo, sillä olin jo aikaisemmin työskennellyt lasten parissa. Sopiva aihe pongahti esille, joten päätin tarttua siihen. Opinnäytetyössäni halusin ottaa selvää kuinka paljon lapset saavat uskontokasvatusta päivähoidossa. Sen sijaan olisin voinut käsitellä, tulisiko uskontokasvatusta antaa lapsille tänä päivänä. Nykyisin Suomessakin on paljon eri uskontokuntien kannattajia ja uskontokasvatukseen suhtaudutaan monin eri tavoin. On vaikea perustella korvaako laatu määrän. Aiheeni oli mielestäni haasteellinen.

Aikataulussa pysyin ihan kiitettävästi, vaikka viime hetken kiire tulikin. Koko opinnäytetyöprosessin aloitin viime syksynä. Syy miksi työn kanssa tuli kiire, johtuu siitä, että päätin valmistua puolta vuotta aikaisemmin. Prosessi on kuitenkin nyt käyty läpi. Se oli opettavainen kokemus ja omalla tavalla rankka näin lyhyessä ajassa.

Työn edetessä ja tutkimuksen tuloksia analysoidessa huomasin, että olisin voinut tehdä kyselylomakkeesta hieman toisenlaisen. Yhdessäkään vastausvaihtoehdoissa en antanut mahdollisuutta vastata neutraalisti. Itsekin olisin voinut mennä toteuttamaan lapsille jonkin uskonto hetken ja liittää sen kokemuksen omaan tutkimukseeni.

Tutkimuksestani tuli melko työläs, koska halusin vastauksia monesta eri paikasta ja kyselylomakkeessani oli pääasiassa avoimia kysymyksiä. Niiden analysoimiseen meni yllättävän kauan aikaa.

Toisaalta tämä aihe kiinnosti minua syksyllä niin paljon, että halusin selvittää uskontokasvatuksen aseman päivähoidossa. Tulevaisuudessa tulen työskentelemään lasten

parissa, joten käsittelemäni aihe oli minulle hyödyllinen asian ajankohtaisuuden vuoksi.

LÄHTEET

Ahteenmäki-Pelkonen, L. 1993. Päivähoidon uskontokasvatus. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Halme, L. 2008. Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena. Helsinki: Lasten Keskus/ LK-kirjat.

Heinämäki, L. 2006. Varhaiskasvatuksen suunnittelu perhepäivähoidossa. Teoksessa S. Parrila (toim.) Perhepäivähoidon kehittämishaasteita. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus. 51-54.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Jäppinen, T. 2004. Kirkkovartti – Hartaushetki päiväkodeille ja kouluille. Teoksessa L. Heinonen, J. Luodeslampi & L. Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy. 245–264.

Kallioniemi, A. 2008. Uskontokasvatus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa T. Kangasmaa, H. Petäjä & P. Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus Oy. 9-23.

Kallioniemi, A. 2005. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus monikulttuuristuvassa maailmassa. Teoksessa P. Hilska, A. Kallioniemi & J. Luodeslampi (toim.) Uskontokasvatus monikulttuurisessa maailmassa. Helsinki: Kirjapaja Oy. 11-32.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Komulainen, J. 2008. Miksi tarvitsemme uskontokasvatusta? Teoksessa T. Kangasmaa, H. Petäjä & P. Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus OY. 29–33.

- Monikasvoinen kirkko 2008. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004-2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Saarinen, S. 2002. Uskontokasvatuksen arkea ja juhlaa. Teoksessa S. Saarinen (toim.) Kaikille tilaa riittää. Helsinki: Lasten Keskus. 10-16.
- Salminen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus historiallis- yhteiskunnallisessa kontekstissa. Teoksessa J. Salminen (toim.) Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus. Helsinki: Hakapaino. 1-30.
- Sihvola, J. 2007. Monikulttuurisuuspolitiikan mallit ja tasa-arvoinen koulu. Teoksessa H. Niemi & R. Sarras (toim.) Erilaisuuden valot ja varjot. Eettinen kasvatus koulussa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava. 53-67.
- Päivähoitolaki 25.3.1983/304. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036> Luettu: 18.1.2010
- Seppo, J. 2003. Uskonnonvapaus 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Edita Prima OY.
- Suomen tietotoimisto. 2010. Päiväkotien ruokarukoukset voivat jatkua Seinäjoella. Pohjalainen 16.3.2010, 7.
- Tamm, M. 2002. Lasten ja nuorten uskonnollinen maailma. Helsinki: Lasten keskus.

LAPSEN YKSILÖLLINEN VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMA

Lapsen nimi:

Tämä varhaiskasvatussuunnitelma on perustana lapsenne päivähoidossa tapahtuvalle hoidolle, kasvatukselle ja opetukselle.

Keskustelumme tarkoituksena on tiedon, toivomusten ja odotusten molemminpuolinen välittäminen.

Pyydämme teitä ystävällisesti etukäteen pohtimaan ja kirjaamaan seuraavia lapsenne liittyviä asioita. Palauttakaa lomake ryhmikseen.

Tiedot ovat luottamuksellisia.

TÄLLAINEN ON LAPSENI

Lapseni on luonteeltaan: arka / vilkas / rauhallinen / omatoiminen

Lisäksi: _____

Lapseni ystävystyy muihin lapsiin: nopeasti / jonkin ajan kuluttua

Lapseni vierastaa: vähän / paljon / ei lainkaan

Lapselleni tärkeitä ihmisiä ovat _____

Onko lapsella jotain pelkoja...mitä

Millaisia kieltoja ja rajoituksia lapselle on asetettu kotona

Missä lapseni on hyvä

Mistä hän pitää erityisesti

Missä hän tarvitsee tukea

Mitä muuta haluan kertoa lapsestani

PÄIVÄHOITON TULO JA SIELTÄ HAKEMINEN

PERHEEN MUISTIINPANOT

NÄIN SOVIMME

Kun tuon lapseni hoitoon toivon, että

Kun haen lapseni päivähoidosta toivon, että

Ketkä saavat hakea lastani päivähoidosta

Millä mielellä tuon lapseni päivähoitoon

Mitä odotan lapseni hoitopaikalta/hoitajilta

PÄIVITTÄISET TOIMINNOT JA NIIHIN LIITTYVÄT KASVATUSTAVAT

PERHEEN MUISTIINPANOT

NÄIN SOVIMME

Ruokailu (omatoimisuus)

Mieliruoat

Ruoat, josta lapsi ei pidä

Allergiat

Päivälepo (unikaverit...)

Pukeminen/ Riisuminen

Siisteys (wc, käsienvesu...)

LAPSELLE JA PERHEELLE TÄRKEÄT ASIAT**PERHEEN MUISTIINPANOT****NÄIN SOVIMME**

Millaisia tapoja haluat lapsesi oppivan

Miten lapsi leikkii ja toimii yksin/ryhmässä

Miten riidat ratkaistaan

Miten lapsi toimii pettymysten kohdatessa

Miten lapseni toimii kun hän pahoittaa oman mielensä/toisen lapsen mielen

Huolestuttaako sinua jokin asia lapsessasi

Lapsesi tarvitsee rajoja ja ohjausta, kun

YHTEISTYÖMME**PERHEEN MUISTIINPANOT**

Mitä muuta yhteistyötä tarvitaan päivittäisten keskustelujen lisäksi

NÄIN SOVIMME

MUUTA KESKUSTELTAVAA

- tv, videot, tietokone
- kiroilu
- merkkipäivät
- omat lelut
- arvot

Lapsenne hoidon, kasvatuksen ja opetuksen arvioinnin pohjana on tämä yhdessä tekemämme varhaiskasvatussuunnitelma.

Palaamme siihen viimeistään _____

aika ja paikka

vanhemman allekirjoitus

vanhemman allekirjoitus

hoidosta ja kasvatuksesta
vastaavan työntekijän allekirjoitus

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
Ylivieskan yksikkö
Humanistinen ja kasvatusala

18.1.2010

HEI!!

Opiskelen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi. Yhteisöpedagogit ovat kasvatuksen ammattilaisia. He toimivat laaja-alaisesti erilaisissa kasvatuksen, ohjaamisen ja kouluttamisen tehtävissä. Yhteisöpedagogit työskentelevät nuorten ja lasten parissa nuorisotyönohjaajina tai nuorisosihteereinä. Heillä on hyvät valmiudet tukea perheitä sekä osallistua moniammatilliseen yhteistyöhön.

Opintoihini liittyy opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on tutkia päivähoidon uskontokasvatusta.

Tutkimukseni tarkoituksena on saada tietoa miten paljon lapset saavat uskontokasvatusta ollessaan päivähoitossa, millaista se on ja miten sitä voidaan kehittää.

Kerään aineiston tutkimukseeni tällä kyselylomakkeella, siksi pyydänkin teitä vastaamaan tähän. Vastaukset käsittelen luottamuksellisesti ja nimettöminä. Toteutan tutkimukseni Vähänkyrön, Tervajoen ja Merikaarron alueella.

Jos teillä on kysymyksiä opinnäytetyöni tutkimukseen liittyen, vastaan mielelläni kysymyksiin.

Pyydän teitä ystävällisesti postittamaan vastauksenne oheisessa palautuskuoressa **viimeistään ma 1.2.2010.**

Ystävällisin terveisin

Katriina Talvitie
p. xxx-xxxxxxx

KYSELYLOMAKE

- a. ammatti _____
- b. ikä _____
- c. koulutus _____
- d. kauanko olet tehnyt hoitajan työtä lasten parissa? _____
- e. uskonto a) ev.lut. b) en kuulu kirkkoon c) muu, mikä? _____
- f. herännäisyys a) körtti b) lestadiolaisuus c) muu, mikä? _____
- d) ei mikään
- g. työpaikka a) päiväkotia b) ryhmis c) oma koti
1. Toteutetaanko teillä uskontokasvatusta?
a) kyllä b) ei
2. Millä tavoin annatte uskontokasvatusta?
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
3. kuinka usein järjestätte uskontokasvatusta?
a) päivittäin b) kerran viikossa c) kerran kuukaudessa
d) ei ollenkaan
4. Onko antamassanne uskontokasvatuksessa mielestänne kehitettävää?
(ympyröi numero)
ei	vähän	jonkin verran	kyllä
1	2	3	4
5. Millä tavoin voisitte kehittää antamaanne uskontokasvatusta?
- _____
- _____
- _____
- _____

6. Tulisiko uskontokasvatusta lisätä lasten päivähoitossa?

a) kyllä

b) ei

MIKSI?

7. Näkyykö kirkkovuosi toiminnassanne?

(kirkkovuosi tarkoittaa pyhä- ja juhlapäivien sijoittumista kalenterivuoteen, esim. joulukuun, pääsiäinen, hellunta jne.)

a) kyllä

b) ei

MITEN?

8. Huomaako lapsista, että he saavat myös kotona uskontokasvatusta?

a) kyllä

b) ei

MITEN?

9. Millä tavoin seurakunta tukee päivähoidon uskontokasvatusta?

10. Miten otatte huomioon vanhempien toiveet uskontokasvatuksen suhteen?

11. Mikä on oma suhteesi uskuntoon?

USKONTOKASVATUS

Uskontokasvatus on osa yhteiskunnan kasvatus- ja opetusjärjestelmien antamaa kasvatusta.

Uskontokasvatuksen tavoitteena on auttaa lapsen omaa identiteettiä vahvistumaan, parantaa erilaisten kulttuurien ymmärtämistä, lisätä suvaitsevaisuutta ja empatiaa. Uskontokasvatukseen voivat osallistua kaikki lapset, koska se ei ole vakaumukseen ohjaavaa. Päivähoidon tehtävänä on antaa uskonnollista yleissivistystä. Vastuu päivähoidon uskontokasvatuksesta on henkilöstöllä.

Jokaisella lapsella on oikeus kokea uskonnollisia, hengellisiä ja henkisiä asioita ja ilmiöitä, perehtyä oman uskonnon tai katsomuksen perinteeseen sekä tapoihin ja käytäntöihin, tutustua lasta lähellä olevien erilaisten uskontojen ja katsomusten tapoihin, kokea hiljaisuutta, ihmetellä, kysellä ja pohtia.

Uskontokasvatuksessa, kuten kaikessa varhaispedagogiikassa, huomioidaan lapsen tapa oppia asioita lapselle luontaisella tavalla: leikkiminen, laulaminen, liikkuminen, tutkiminen jne.